

Vazba genů

v. 2020

I. ročník, letní semestr

© Aleš Panczak, Antonín Šípek, jr. & Veronika Elišáková, ÚBLG 1. LF a VFN

AA BB

aa bb

Parentální generace

Semena žlutá, kulatá

Semena zelená, svraštělá

AB

ab

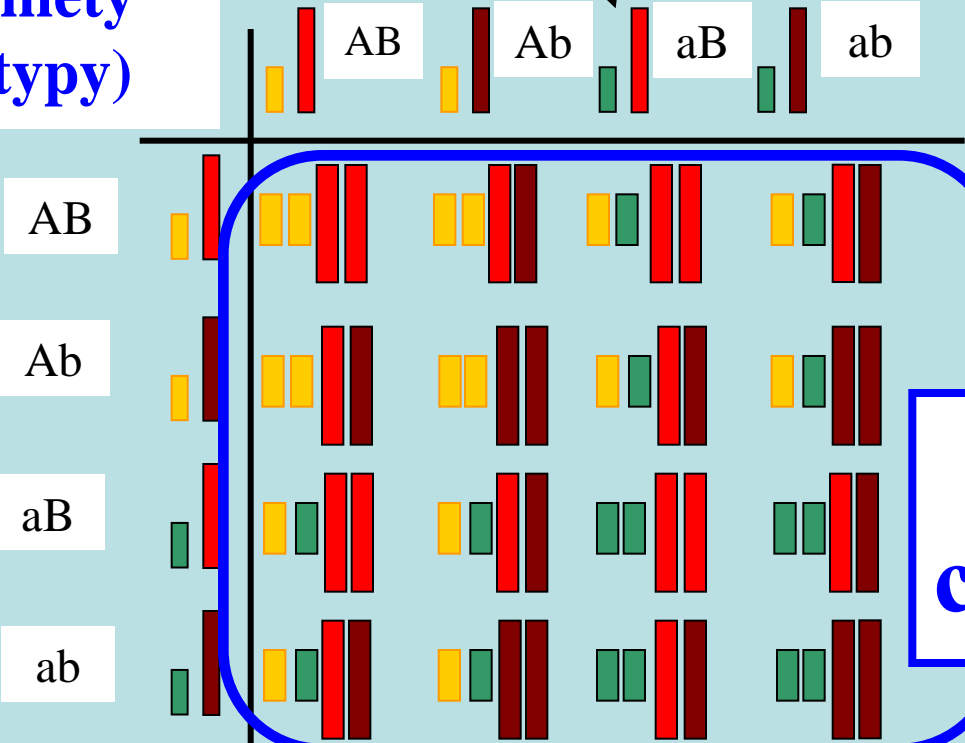
Gamety (haploidní počet chromosomů)

DIHYBRIDISMUS

F₁ generace (heterozygoti AaBb)

Gamety (4 typy)

F₂ generace

(re)kombinace chromosomů, alel

AA

BB

aa

bb

Parentální generace

Semena žlutá, kulatá

Semena zelená, svraštělá

AB

ab

Gamety (haploidní počet chromosomů)

DIHYBRIDISMUS

F₁ generace (heterozygoti AaBb)

Gamety (4 typy)

AB

Ab

aB

ab

F₂ generace

AB

Ab

ab

**Genotypový štěpný poměr
1 : 2 : 1 : 2 : 4 : 2 : 1 : 2 : 1
(9 tříd)**

(re)kombinace chromosomů, alel

**Fenotypový štěpný poměr
9 : 3 : 3 : 1 (4 třídy)
při úplné dominanci**

Rekombinace intrachromosomová

F₁ hybrid

(dvojnásobný heterozygot)

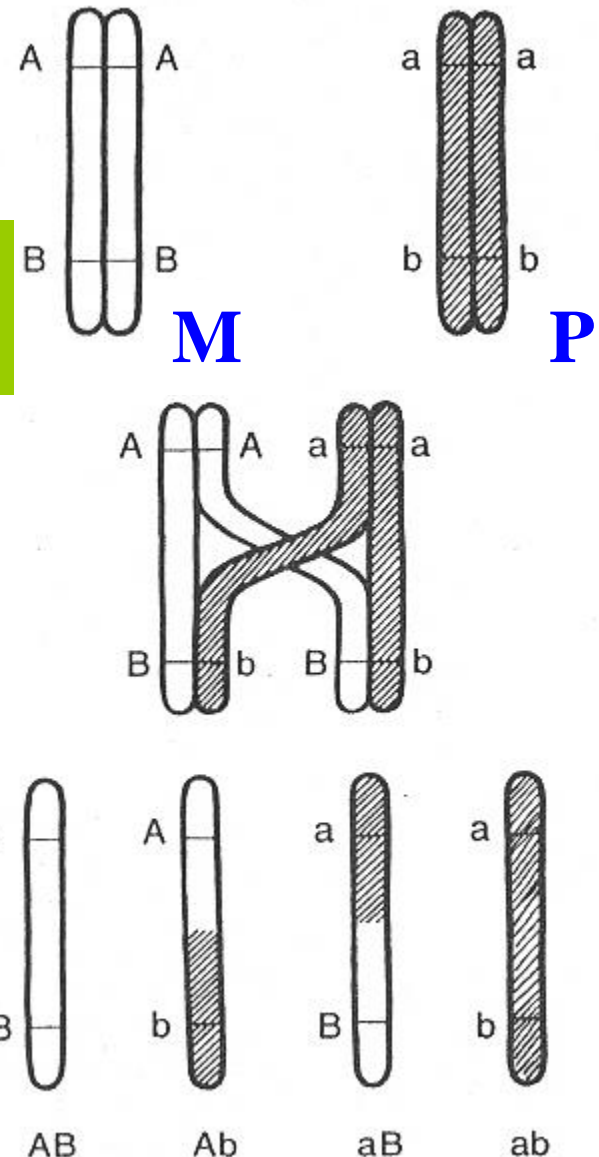
pár homologních chromosomů
(rodiče byli dvojnásobnými homozygoty)

crossing-over v profázi I

**disjunkce a distribuce
chromatid v anafázi II**

(monochromatidové)
chromosomy v gametách

genotypy

U diploidních organismů jsou **alely vázaných genů** (= „genů ve vazbě“) umístěny na mateřském a otcovském homologním chromozomu určitého chromozómového páru.

U dvojitého heterozygota ($AaBb$) mohou být uloženy **ve dvou polohách (fázích)** podle toho, které dvojice alel jsou **synténní** (= na stejném chromozomu, vlákně):

(1) Vazbová fáze **cis**. Na jednom homologním chromozomu jsou obě dominantní, na druhém obě recesivní alely; **synténní dvojice** alel tedy jsou **AB, ab** .

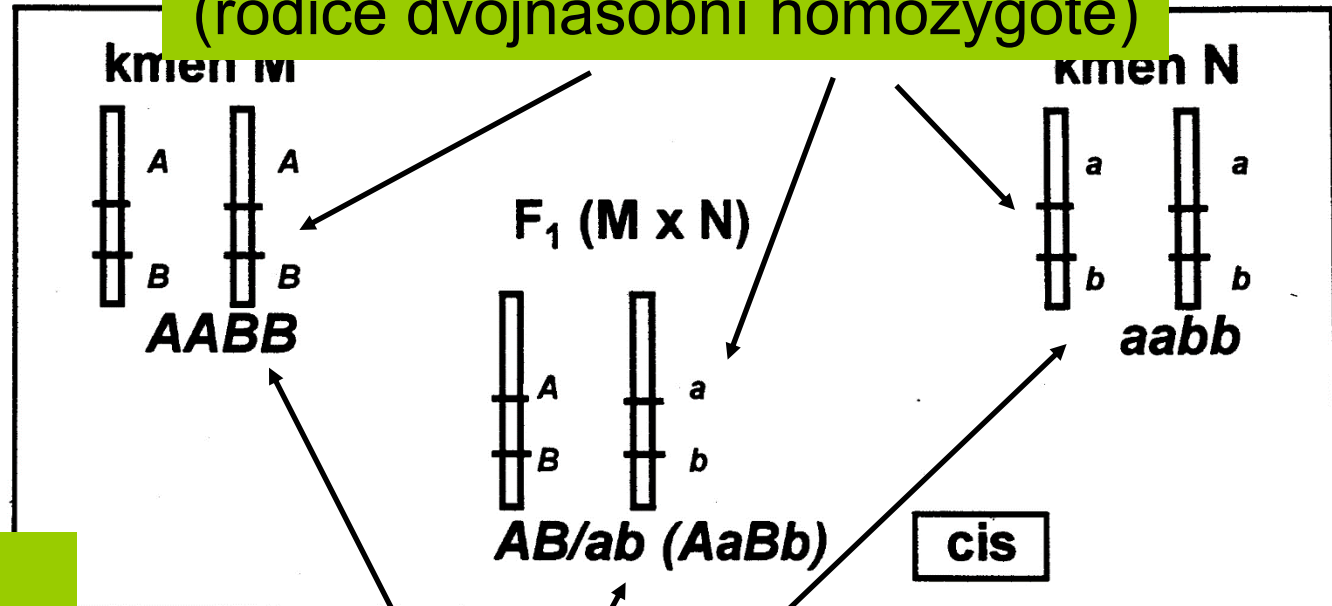
(2) Vazbová fáze **trans**. Na jednom homologním chromozomu je dominantní alela jednoho genu s recesivní alelou druhého genu, na druhém obráceně; **synténní dvojice** alel tedy jsou **Ab, aB** .

Jak fáze *cis* a *trans* u F_1 hybridů vznikne?

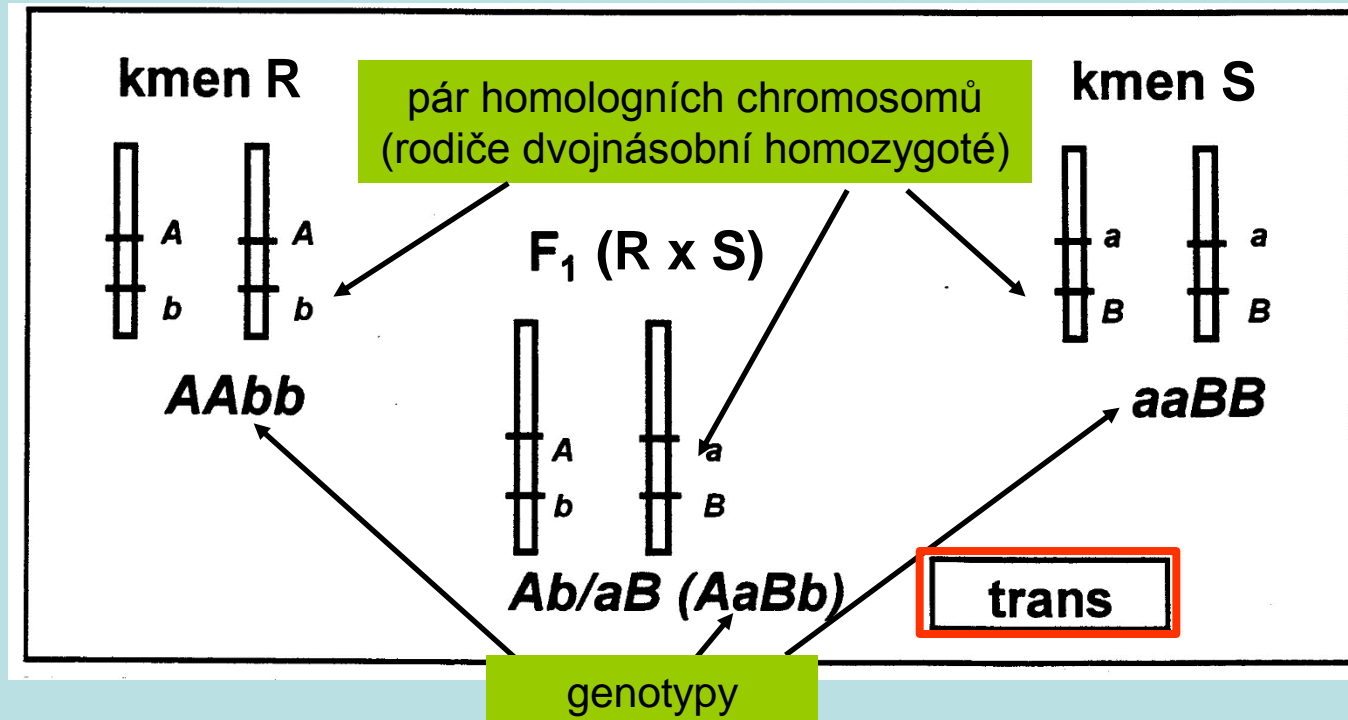
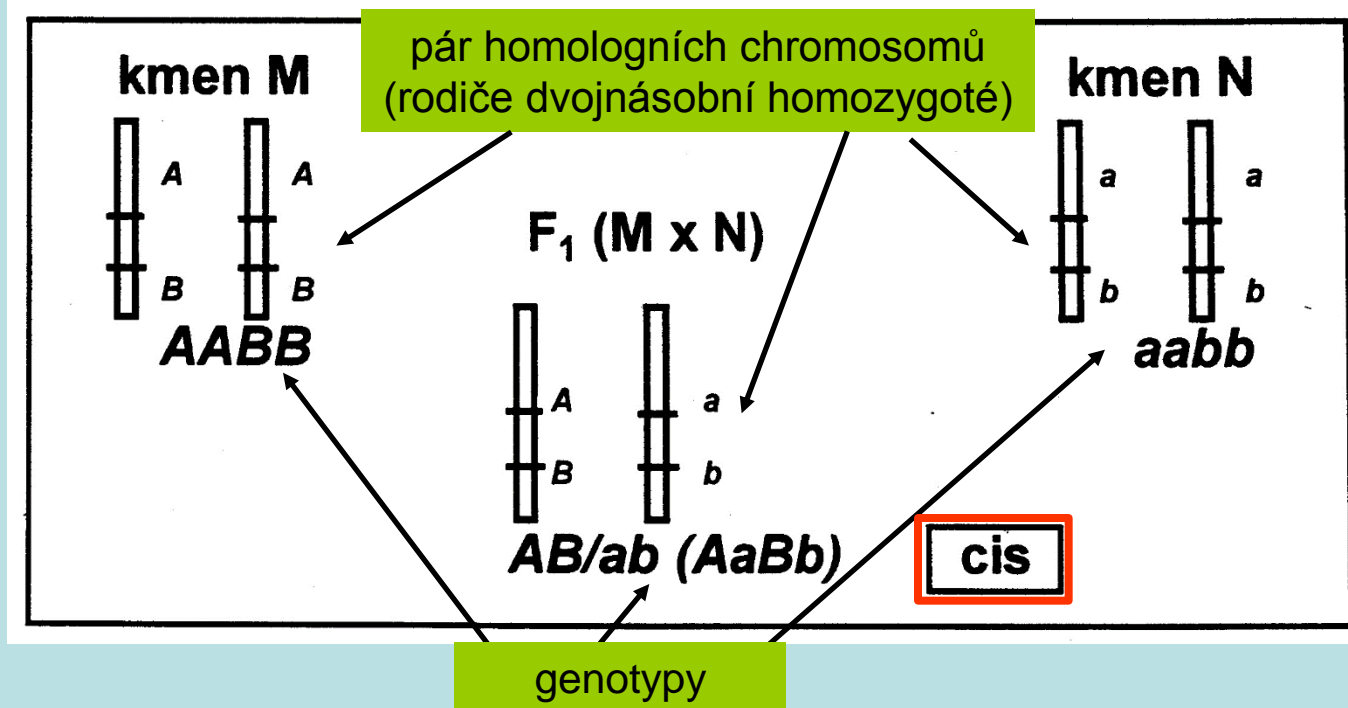
(poučení z experimentálního křížení modelových organismů)

pár homologních chromosomů (rodiče dvojnásobní homozygoté)

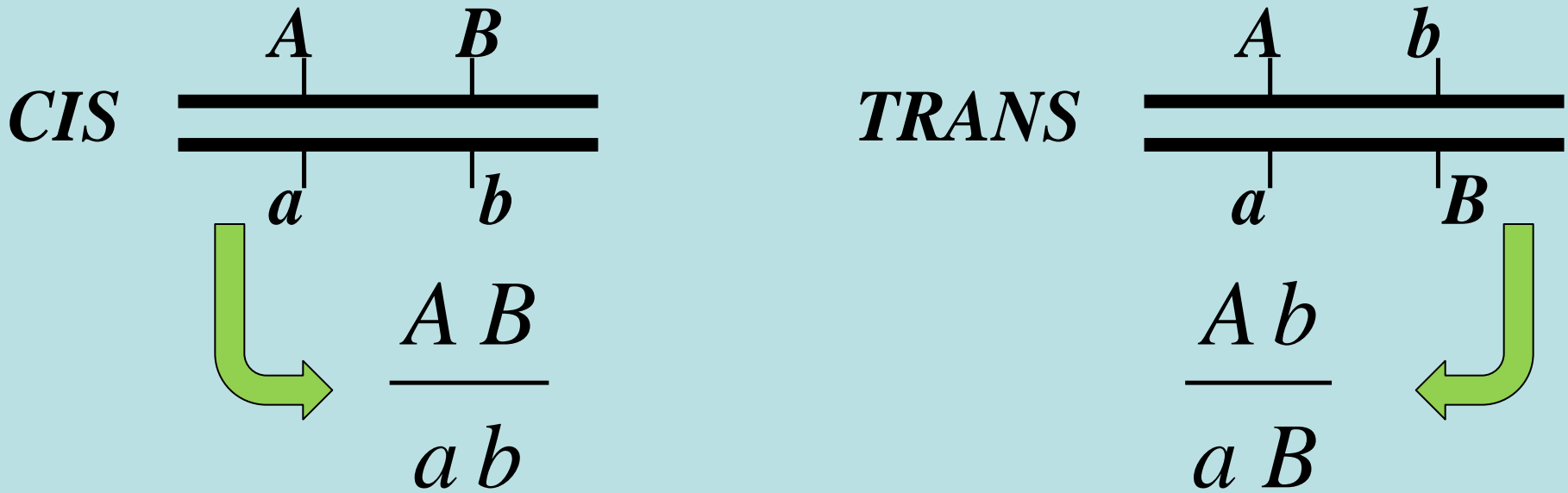

genotypy

Jak fáze *cis* a *trans* u F_1 hybridů vznikne?

Zápis vázaných genů

„zlomek“ představuje pár homologických chromosomů, takže v čitateli, resp. jmenovateli, jsou vždy dvojice alel, které vstupují do gamet společně.

Zlomek na řádce ve fázi *cis*: AB/ab ,

ve fázi *trans*: Ab/aB .

Terminologie, definice (I.)

- **V textu** praktických skript je použita **zastaralá terminologie**
– síla vazby značena **p** a její hodnoty jsou uváděny v cM (centimorganech).
- Důsledkem crossing-overu je (intrachromosomová) **rekombinace**, tj. změna uspořádání **haplotypu**.
  - Pokud dojde k rekombinaci, potomkovi nejsou předány alely dvou sledovaných lokusů v kombinaci, jak byly na původním chromosomu,
  - ale alela jednoho lokusu z maternálního a alela druhého lokusu z paternálního chromosomu – takový jedinec je **rekombinant(a)**.
- **Nověji** se pro vyjádření síly (intezity) vazby používá pojem **rekombinační zlomek (frakce)**, θ (theta), tj. podíl počtu rekombinantů (rekombinovaných jedinců) k celkovému počtu jedinců v potomstvu.

$$\theta = \frac{\text{počet rekombinantů}}{\text{celkový počet jedinců v generaci}}$$

Terminologie, definice (II.)

- Jednotka **cM** (centimorgan) je v současné literatuře výhradně používána pro **mapovou vzdálenost**, pro měření vzdáleností mezi dvěma geny, typicky jako součet dílčích vzdáleností mezilehlých genů
  - proto může být **délka chromosomu** (tj. vzdálenost mezi prvním a posledním genem na jednom chromosomu třeba i 120 až 160 cM,
  - zatímco **limitní (maximální) možná hodnota rekombinačního zlomku Θ** je totiž **0,5, tj. 50 %**,
- **Rozměr cM je 1 %**, a to odkazuje na původní užití a definici, pro popis podílu rekombinantů jako relativní síly vazby.
- **Pouze pro malé hodnoty** jsou hodnoty rekombinačního zlomku a mapové vzdálenosti identické. Zhruba lze proto prohlásit, že **dva lokusy jsou separovány genetickou vzdáleností 1 cM (centimorganu), činí-li rekombinační frakce 1 % čili $\Theta = 0,01$.**

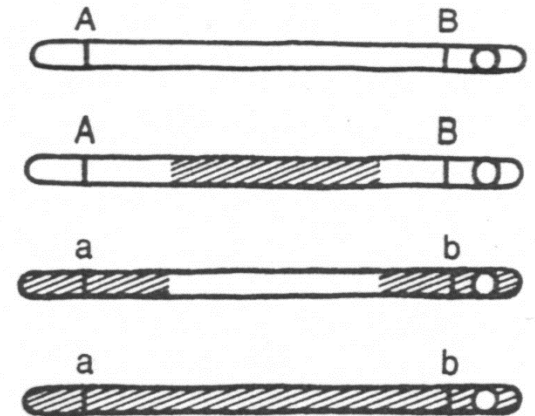
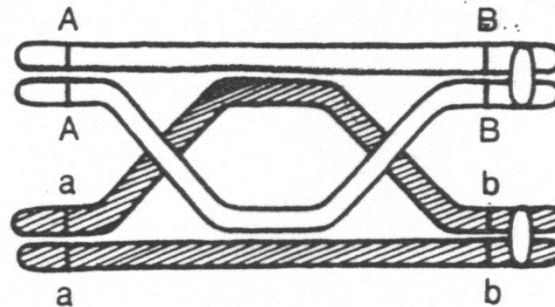
Terminologie, definice (III.)

- V textu praktických skript je použita zastaralá terminologie (síla vazby značena ***p***)...
- ...proto z praktických důvodů (v úkolech 1-6 na str. 53 a 54):
  - všude tam, kde je uvedeno ***p***, nahrad'te jej ***Ⓜ***,
  - a všude, kde jsou uvedeny ***cM***, nahrad'te je **%**

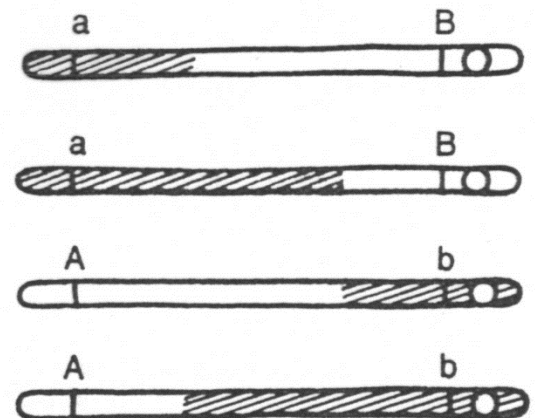
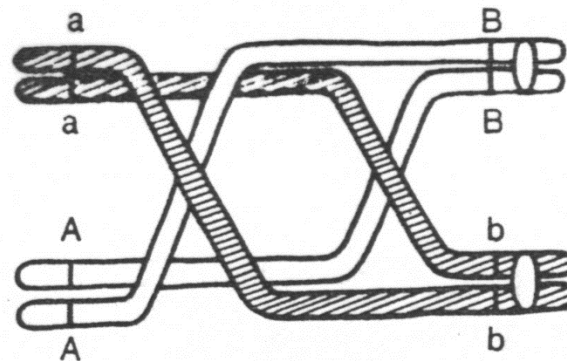
**Proč limitní, maximální
možná hodnota
rekombinačního zlomku θ
je 0,5, tj. 50 % ??**

Existují dvojité crossing-overy !!

Reciproký
Dvouvláknový

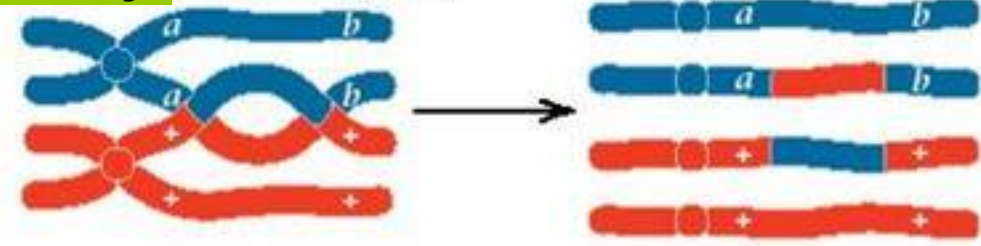

Komplementární
Čtyřvláknový

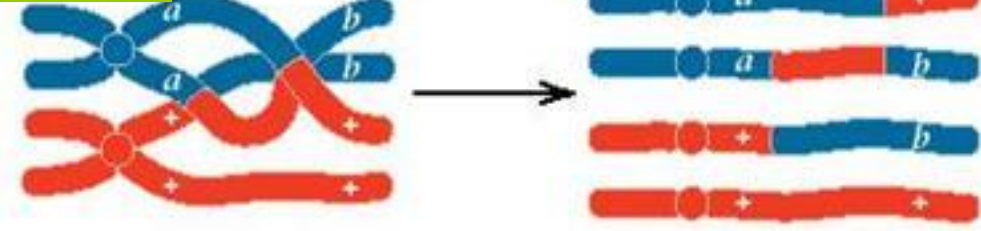
Dvouvláknový

double crossing-over

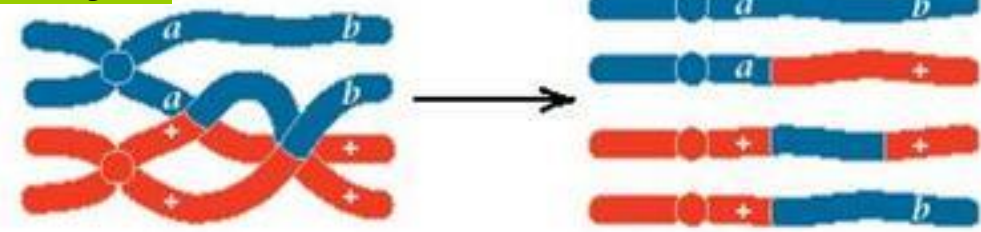
Trojvláknový

double crossing-over

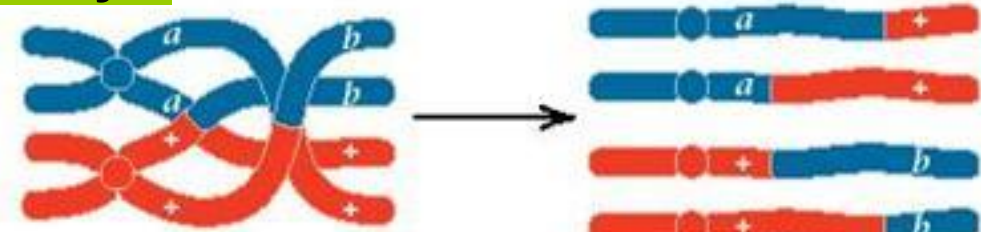
Trojvláknový

double crossing-over

Čtyřvláknový

double crossing-over

Vznikají chromosomy

s parentální kombinací alel	rekombinované
-----------------------------	---------------

4	0
---	---

2	2
---	---

2	2
---	---

0	4
---	---

Dvojité crossing-over	Celkem	8	8
------------------------------	---------------	----------	----------

Drosophila melanogaster

Mutace křídla

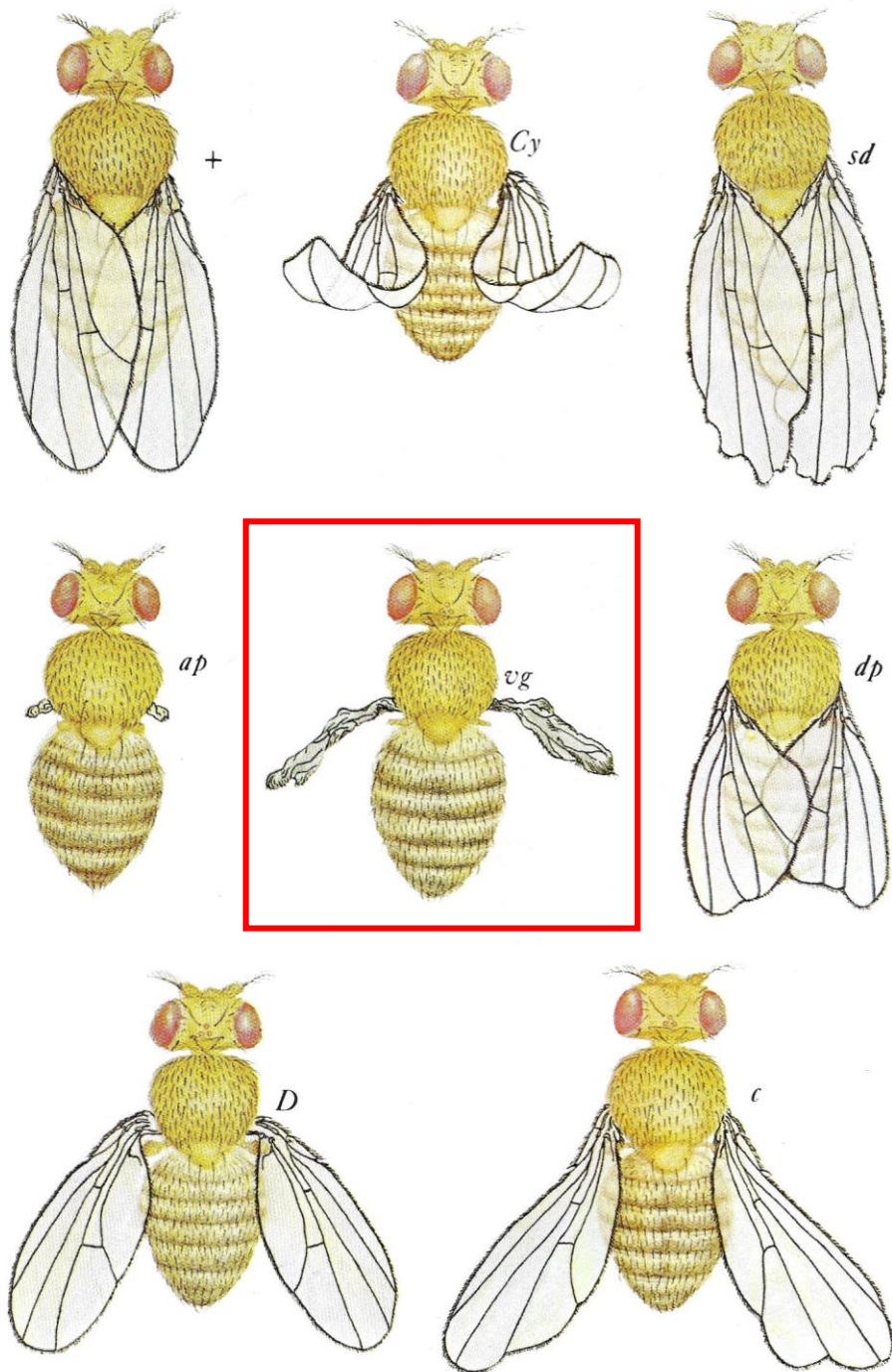
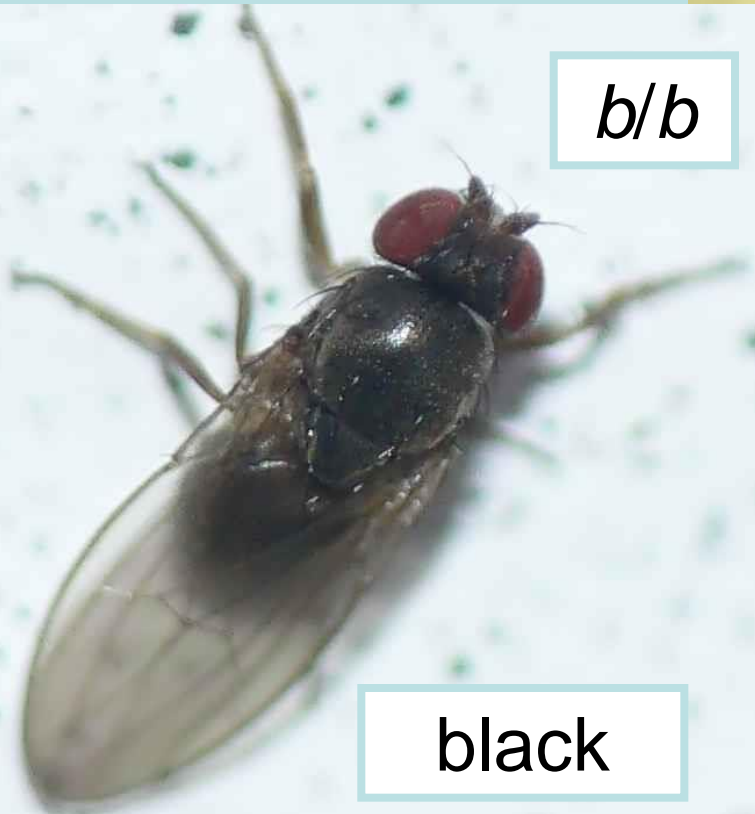

Figure 24 Wing mutations: +, wild; Cy, Curly; sd, scalloped; ap, apterous; vg, vestigial; dp, dumpy; D, Dichaete; c, curved.

vestigial

$+/+$ b/b

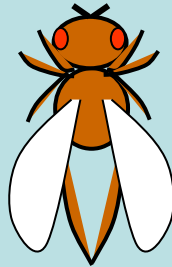
black

 vg/vg

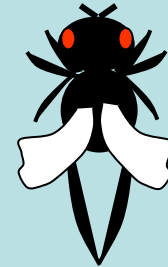
vestigial

Vazba u drosofily - úkol č. 7/str. 54 Kot

Fenotypy

x

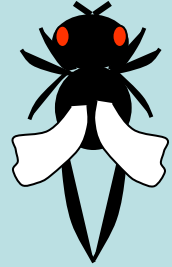
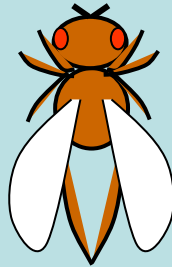

Genotypy

+ b
+ vg

b b
vg vg

Fenotypy
populace
Bc

Zastoupení

91

411

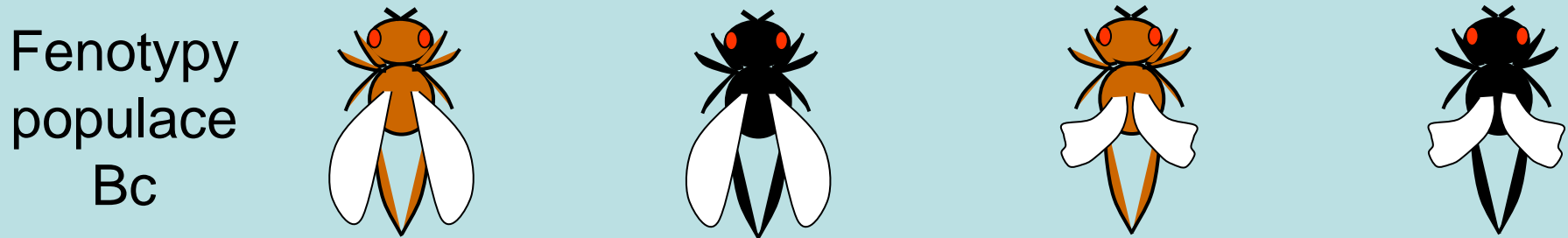
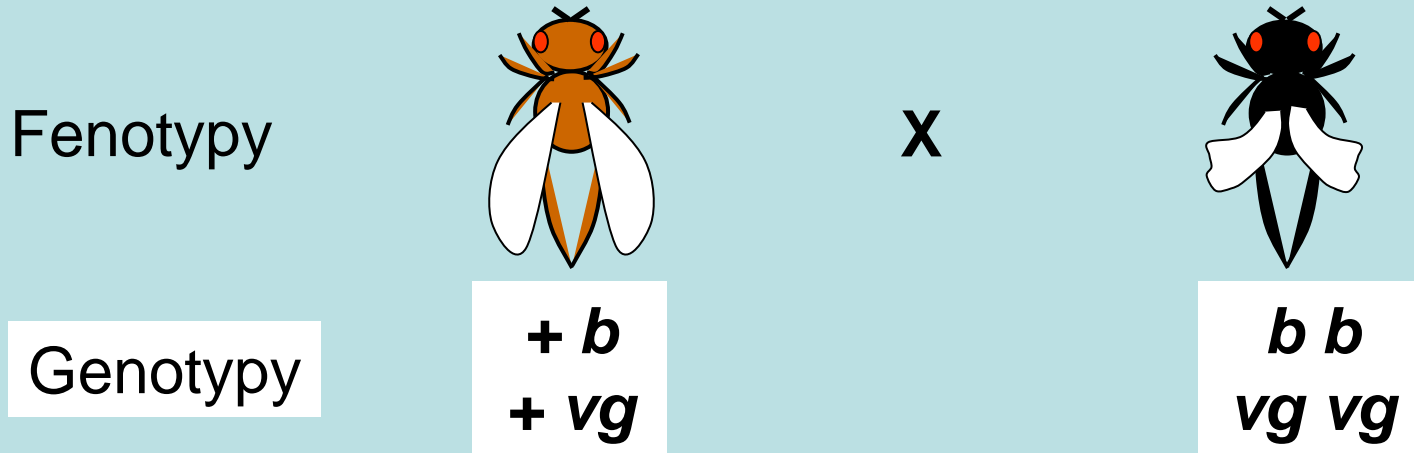
413

84

(Genotypy)
Haplotypy

Fáze ??

Vazba u drosofily - úkol č. 7/str. 54 Kot

Zastoupení **91** **411** **413** **84**

(Genotypy) Haplotypy **++ / b vg** **b+ / b vg** **+vg / b vg** **b vg / b vg**

Fáze trans

$$\Theta = \frac{91 + 84}{91 + 411 + 413 + 84} = \frac{175}{999} = 0,175$$

Geny: A   Znaky: "tvar"   ○ (oblý)   □ (hranatý)
 B   "barva"   ▨ (tmavá)   ▩ (světlá)

Zpětné křížení (Bc) - fáze *cis* (coupling)

úplná vazba $p = 0$ cM (rekombinační zlomek $\theta = 0,0$)

dvojnásobný heterozygot (F1 hybrid)   x   recesivní homozygot

Fenotyp   AB   ab

Genotyp AB/ab ab/ab

Gamety AB, ab Ab, aB ab
 (původní kombinace)   (rekombinanty)

frekvence (zastoupení)   po 50 % (0,5)   0% (0,0)   100 % (1,0)

Vzdálenost (rekomb. zlomek) $p =$ ($\theta =$)	Genotyp	AB/ab	Ab/ab	aB/ab	ab/ab
	Fenotyp				
0 cM (0,0)	frekvence	0,5	0	0	0,5

Geny: A   Znaky: "tvar"   ○ (oblý)   □ (hranatý)
 B   "barva"   ▨ (tmavá)   ▩ (světlá)

Zpětné křížení (Bc) - fáze *cis* (coupling)

vazba $p = 20 \text{ cM}$ (rekomb. zlomek $\theta = 0,2$)

dvojnásobný heterozygot (F1 hybrid)   x   recesivní homozygot

Fenotyp   AB   ab

Genotyp AB/ab ab/ab

Gamety AB, ab Ab, aB ab

(původní kombinace)   (rekombinanty)

frekvence   po 40 % (0,4)   po 10 % (0,1)   100 % (1,0)
 (zastoupení)

Vzdálenost (rekomb. zlomek) $p =$ ($\theta =$)	Genotyp	AB/ab	Ab/ab	aB/ab	ab/ab
	Fenotyp				
20 cM (0,2)	frekvence	0,4	0,1	0,1	0,4

Geny: A   Znaky: "tvar"   ○ (oblý)   □ (hranatý)
 B   "barva"   ▨ (tmavá)   ▩ (světlá)

Zpětné křížení (Bc) - fáze *cis* (coupling)

"vazba" $p = 50 \text{ cM}$ (rekomb. zlomek $\theta = 0,5$)

dvojnásobný heterozygot (F1 hybrid)   x   recesivní homozygot

Fenotyp   AB   ab

Genotyp AB/ab ab/ab

Gamety AB, ab Ab, aB ab
 (původní kombinace)   (rekombinanty)

frekvence   po 25 % (0,25)   po 25 % (0,25)   100 % (1,0)
 (zastoupení)

Vzdálenost (rekomb. zlomek) $p =$ ($\theta =$)	Genotyp	AB/ab	Ab/ab	aB/ab	ab/ab
	Fenotyp				
50 cM (0,5)	frekvence	0,25	0,25	0,25	0,25

Geny: A   Znaky: "tvar"   (oblý)   (hranatý)

B   "barva"   (tmavá)   (světlá)

Zpětné křížení (Bc) - fáze **cis (coupling)**

Souhrn

dvojnásobný heterozygot (F1 hybrid)   x   recesivní homozygot

Fenotyp   AB   ab

Genotyp   *AB/ab*   *ab/ab*

Gamety   *AB, ab*   *Ab, aB*   *ab*
 (původní kombinace)   (rekombinanty)

Vzdálenost (rekomb. zlomek) $p =$ ($\theta =$)	Genotyp	<i>AB/ab</i>	<i>Ab/ab</i>	<i>aB/ab</i>	<i>ab/ab</i>
	Fenotyp				
a) 0 cM	frekvence	0,5	0	0	0,5
b) 20 cM	frekvence	0,4	0,1	0,1	0,4
c) 50 cM	frekvence	0,25	0,25	0,25	0,25

ještě k úkolu č. 2/str. 53Kot)

Hybridizační experiment (křížení do F2)

P   Ab/Ab   x   aB/aB

gamety   Ab   aB

F₁   Ab/aB   (θ = 0,2)

F ₂					

P   **Ab/Ab**   x   **aB/aB**

gamety   **Ab**   **aB**

F₁   **Ab/aB**   ($\theta = 0,2$)

		gamety →			
		AB	Ab	aB	ab
F₂	AB				
	Ab				
	aB				
	ab				

P   **Ab/Ab**   x   **aB/aB**

gamety   **Ab**   **aB**

F₁   **Ab/aB**   ($\theta = 0,2$)

		gamety			
		AB	Ab	aB	ab
frekvence		0,1	0,4	0,4	0,1
F₂	AB				
	0,1				
	Ab				
	0,4				
aB					
0,4					
ab					
0,1					

P   **Ab/Ab**   x   **aB/aB**

gamety   **Ab**   **aB**

F₁   **Ab/aB**   ($\theta = 0,2$)

gamety	AB	Ab	aB	ab
frekvence	0,1	0,4	0,4	0,1
F₂	AB	AB	AB	AB
0,1				
Ab	AB	Ab	AB	Ab
0,4				
aB	AB	AB	aB	aB
0,4				
ab	AB	Ab	aB	ab
0,1				

fenotypy

P   **Ab/Ab**   x   **aB/aB**

gamety   **Ab**   **aB**

F₁   **Ab/aB**   ($\theta = 0,2$)

		gamety			
		AB	Ab	aB	ab
frekvence		0,1	0,4	0,4	0,1
F₂	AB	AB	AB	AB	AB
	0,1	0,01	0,04	0,04	0,01
	Ab	AB	Ab	AB	Ab
	0,4	0,04	0,16	0,16	0,04
	aB	AB	AB	aB	aB
0,4	0,04	0,16	0,16	0,04	
ab	AB	Ab	aB	ab	
0,1	0,01	0,04	0,04	0,01	

frekvence

P   **Ab/Ab**   x   **aB/aB**

gamety   **Ab**   **aB**

F₁   **Ab/aB**   ($\theta = 0,2$)

		gamety			
		AB	Ab	aB	ab
frekvence		0,1	0,4	0,4	0,1
F₂	AB	AB 0,01	AB 0,04	AB 0,04	AB 0,01
	Ab	AB 0,04	Ab 0,16	AB 0,16	Ab 0,04
	aB	AB 0,04	AB 0,16	aB 0,16	aB 0,04
	ab	AB 0,01	Ab 0,04	aB 0,04	ab 0,01

SOUHRN

P Ab/Ab x aB/aB

gamety **Ab** **aB**

F₁ Ab/aB ($\theta = 0,2$)

		gamety			
		AB	Ab	aB	ab
frekvence		0,1	0,4	0,4	0,1
F₂	AB	AB	AB	AB	AB
	0,1	0,01	0,04	0,04	0,01
	Ab	AB	Ab	AB	Ab
	0,4	0,04	0,16	0,16	0,04
	aB	AB	AB	aB	aB
	0,4	0,04	0,16	0,16	0,04
	ab	AB	Ab	aB	ab
	0,1	0,01	0,04	0,04	0,01

fenotyp	frekvence	
AB	0,51	$= 3 \times 0,01 + 4 \times 0,04 + 2 \times 0,16$
Ab	0,24	$= 0,16 + 2 \times 0,04$
aB	0,24	$= 0,16 + 2 \times 0,04$
ab	0,01	

SOUHRN

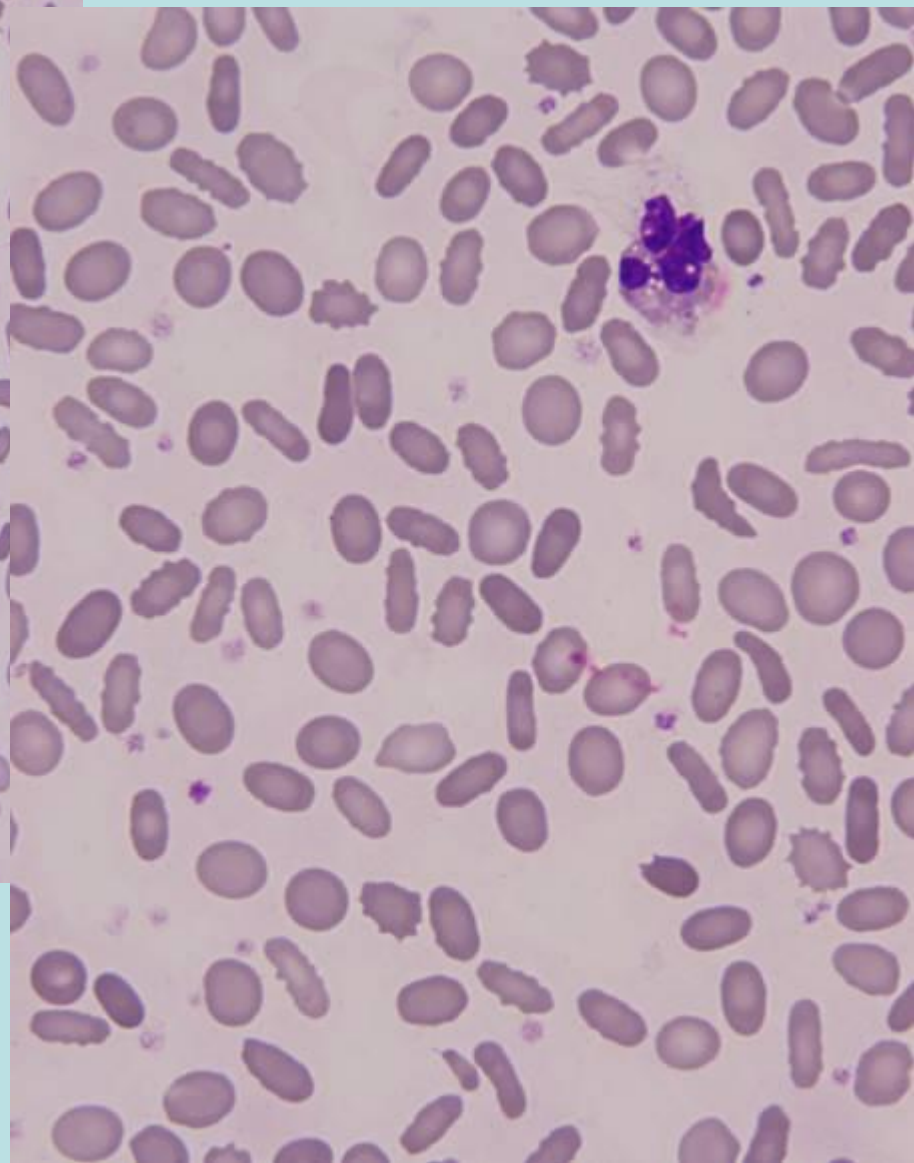
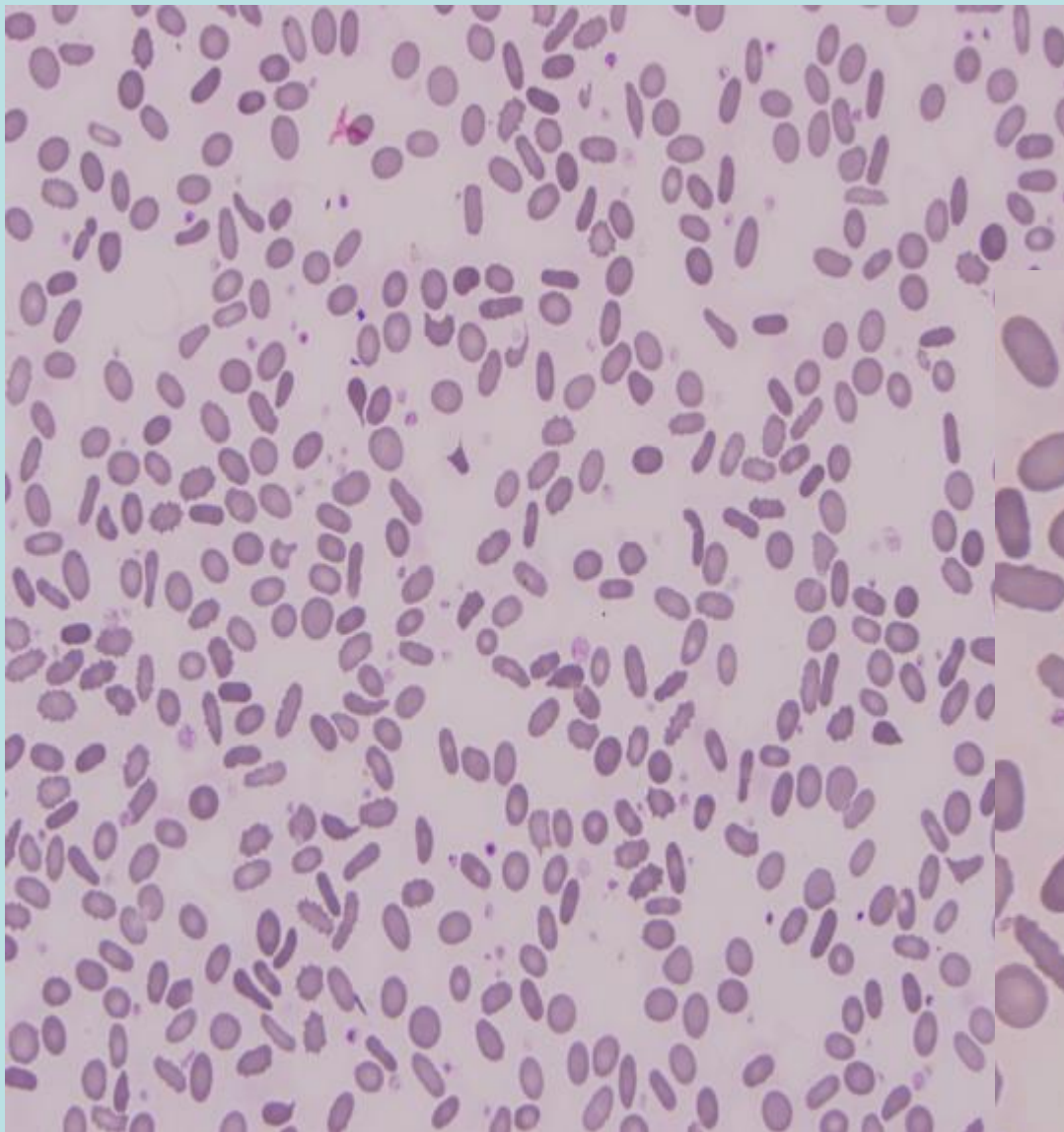
P Ab/Ab x aB/aB
 gamety **Ab** **aB**
F₁ Ab/aB ($\theta = 0,2$)

gamety		AB	Ab	aB	ab
frekvence		0,1	0,4	0,4	0,1
F₂	AB	AB	AB	AB	AB
	0,1	0,01	0,04	0,04	0,01
	Ab	AB	Ab	AB	Ab
	0,4	0,04	0,16	0,16	0,04
aB	AB	AB	aB	aB	
0,4	0,04	0,16	0,16	0,04	
ab	AB	Ab	aB	ab	
0,1	0,01	0,04	0,04	0,01	

fenotyp	frekvence	
AB	0,51	$= 3 \times 0,01 + 4 \times 0,04 + 2 \times 0,16$
Ab	0,24	$= 0,16 + 2 \times 0,04$
aB	0,24	$= 0,16 + 2 \times 0,04$
ab	0,01	

Dihybridismus:
 Při nezávislé segregaci a úplné dominanci očekáváme štěpný poměr **9 : 3 : 3 : 1**, tedy **9/16 : 3/16 : 3/16 : 1/16**, tj. **0,56 : 0,19 : 0,19 : 0,06**.

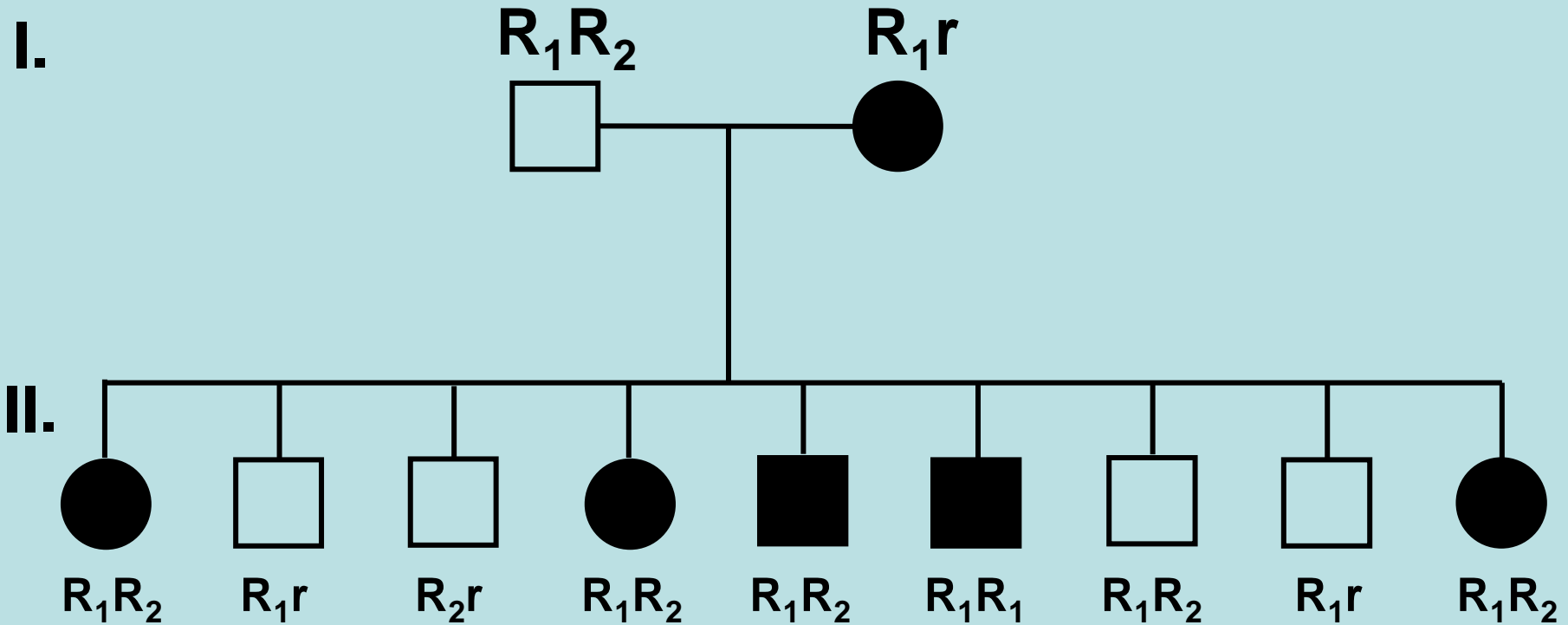
Při lokalizaci obou genů na jednom chromosomu ve vazbě (zde $\theta = 0,2$) je štěpný poměr odlišný: **0,51 : 0,24 : 0,24 : 0,01**.

Eliptocytóza

Rh systém a eliptocytóza (není ve skriptech)

haplotypy systému Rh

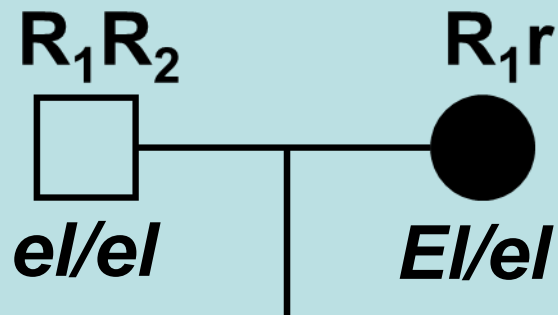
r.....dce

R1.....DCe

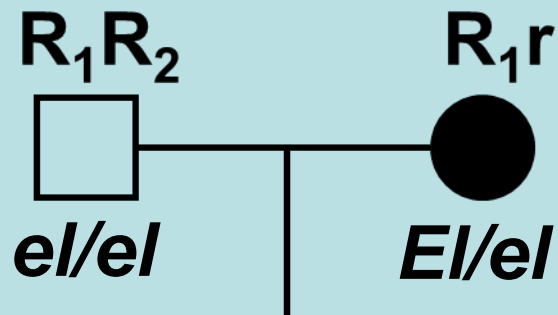
R2.....DcE

■ ● – eliptocytóza
(heterozygoti *El/eI*)

Jaké genotypy by mohli mít potomci uvedeného páru v případě volné kombinovatelnosti obou znaků a s jakou pravděpodobností byste je očekávali?

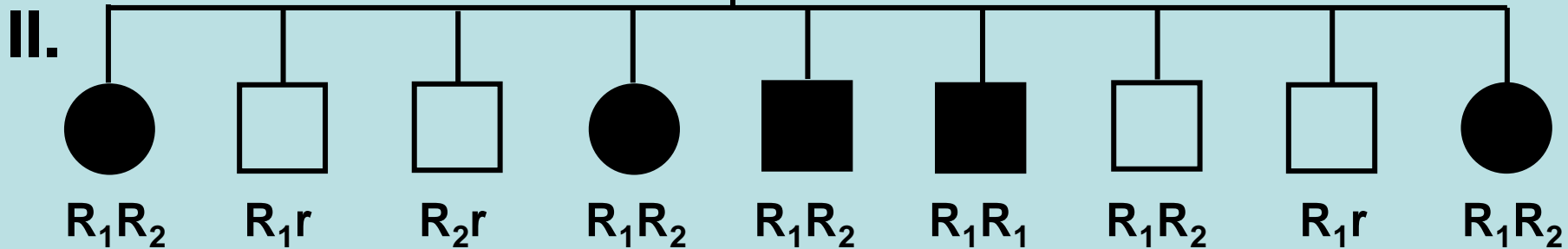
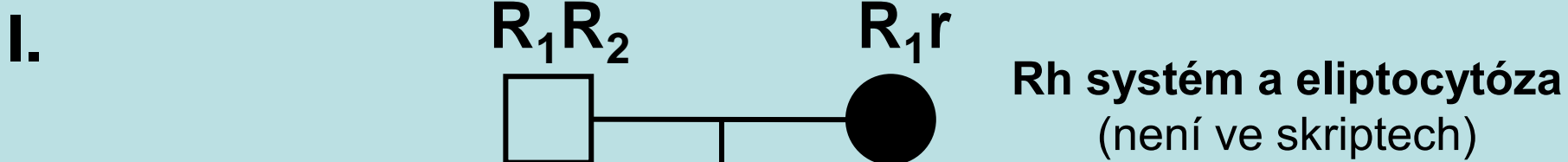

Jaké genotypy by mohli mít potomci uvedeného páru v případě volné kombinovatelnosti obou znaků a s jakou pravděpodobností byste je očekávali?

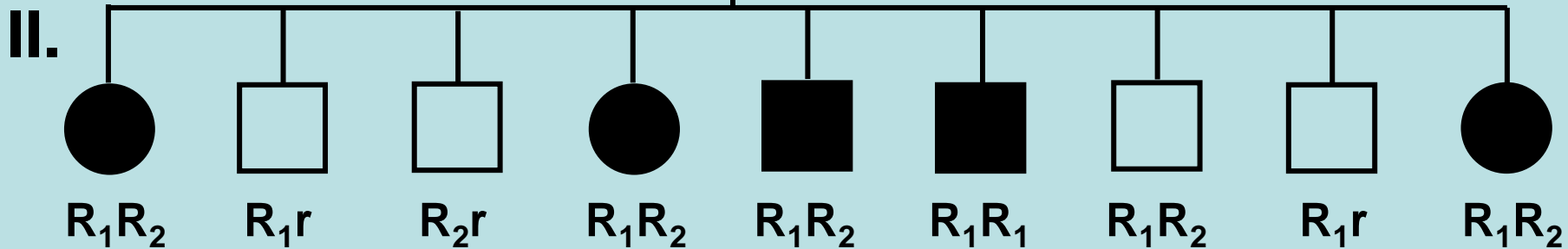
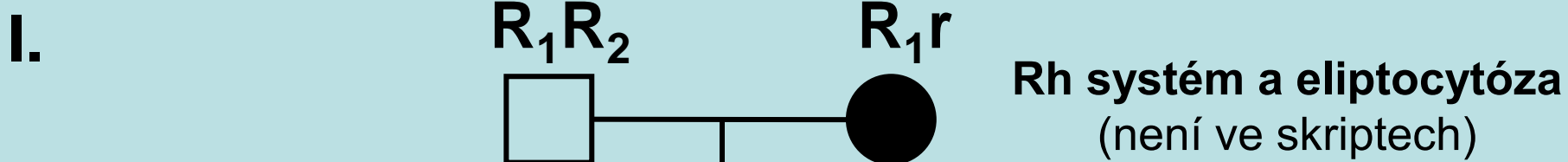

Gamety otce	$R1\ el$	$R2\ el$
matky		
$R1\ El$	$R1/R1\ El/el$	$R1/R2\ El/el$
$R1\ el$	$R1/R1\ el/el$	$R1/R2\ el/el$
$r\ El$	$R1/r\ El/el$	$R2/r\ El/el$
$r\ el$	$R1/r\ el/el$	$R2/r\ el/el$

S pravděpodobností 1/8, tj. 12,5 %

1. Jaký typ dědičnosti předpokládáte u eliptocytózy?	
2. Je vazba mezi těmito dvěma lokusy?	
3. Zapište vazebnou fázi (haplotypy) rodičů.	
4. Odhadněte frekvenci rekombinací.	

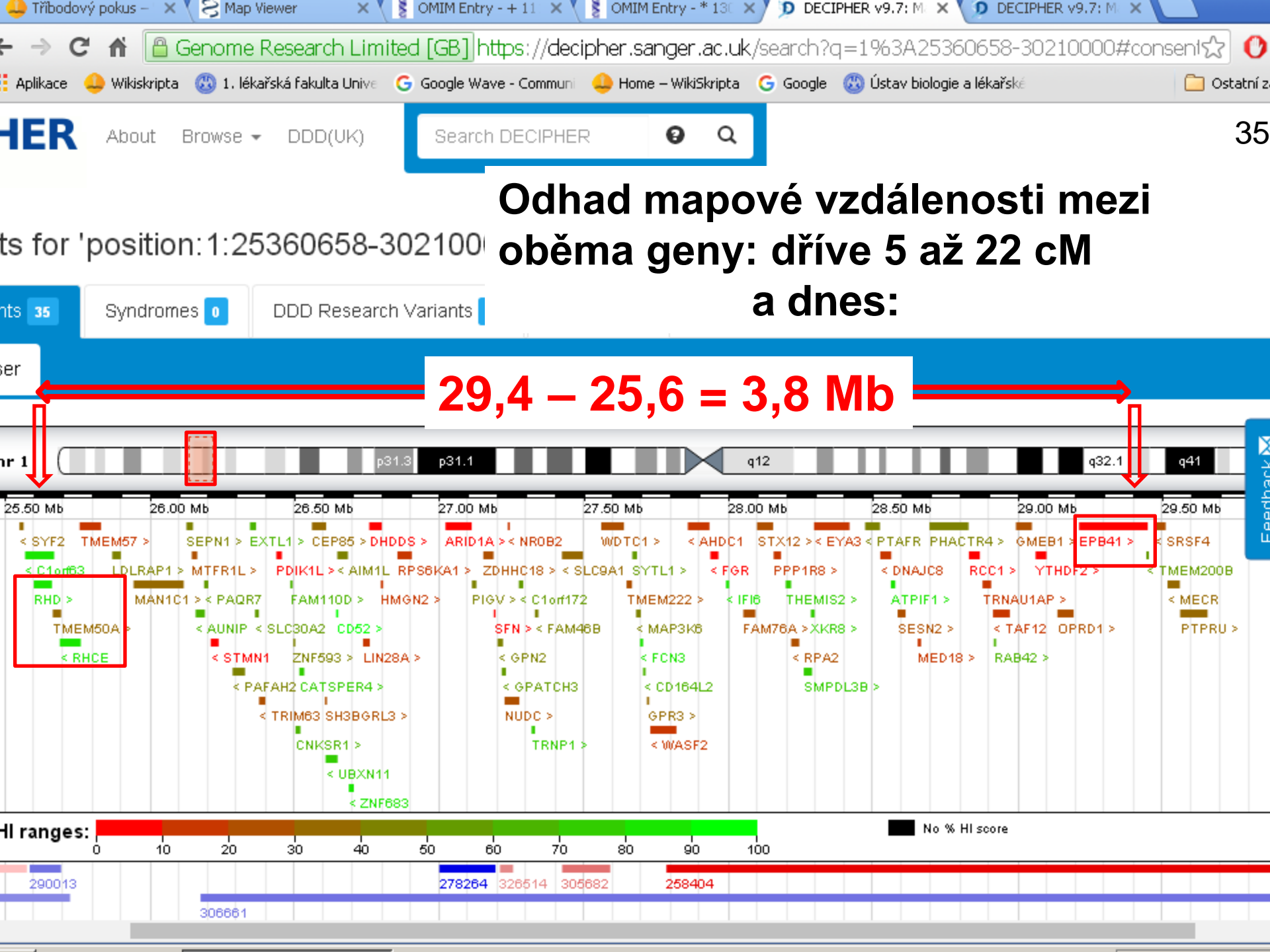
1. Jaký typ dědičnosti předpokládáte u eliptocytózy?	dominantní
2. Je vazba mezi těmito dvěma lokusy?	Ano
3. Zapište vazebnou fázi (haplotypy) rodičů.	otec: $R1\ eI / R2\ eI$ matka: $R1\ EI / r\ eI$
4. Odhadněte frekvenci rekombinací.	1/9 (11,1 %)

Rh systém a eliptocytóza – otázky a odpovědi

1. Jaký typ dědičnosti předpokládáte u eliptocytózy?	dominantní
2. Je vazba mezi těmito dvěma lokusy?	ano
2a. Jaké genotypy potomků a v jakém zastoupení byste očekávali v případě volné kombinovatelnosti obou znaků?	R1/R1 El/el; R1/R2 El/el; R1/r El/el; R2/r El/el; R1/R1 el/el; R1/R2 el/el; R1/r el/el; R2/r el/el; vše po 12,5 %
3. Zapište haplotypy rodičů („původní vazebnou fázi“).	otec: <i>R1 el / R2 el</i> matka: <i>R1 El / r el</i>
4. Odhadněte frekvenci rekombinací.	1/9 (11,1 %)

Tento typ eliptocytózy je způsoben defektem jedné z bílkovin erytrocytární membrány (proteinu 4.1).

Příslušný gen mapuje do 1p33-p32, Rh systém (antigen D) mapuje do 1p36.11, mapová vzdálenost mezi oběma geny byla odhadována v rozmezí 5 až 22 cM.

$29,4 - 25,6 = 3,8 \text{ Mb}$

Odhad mapové vzdálenosti mezi oběma geny: dříve 5 až 22 cM a dnes:

RHD

EPB41

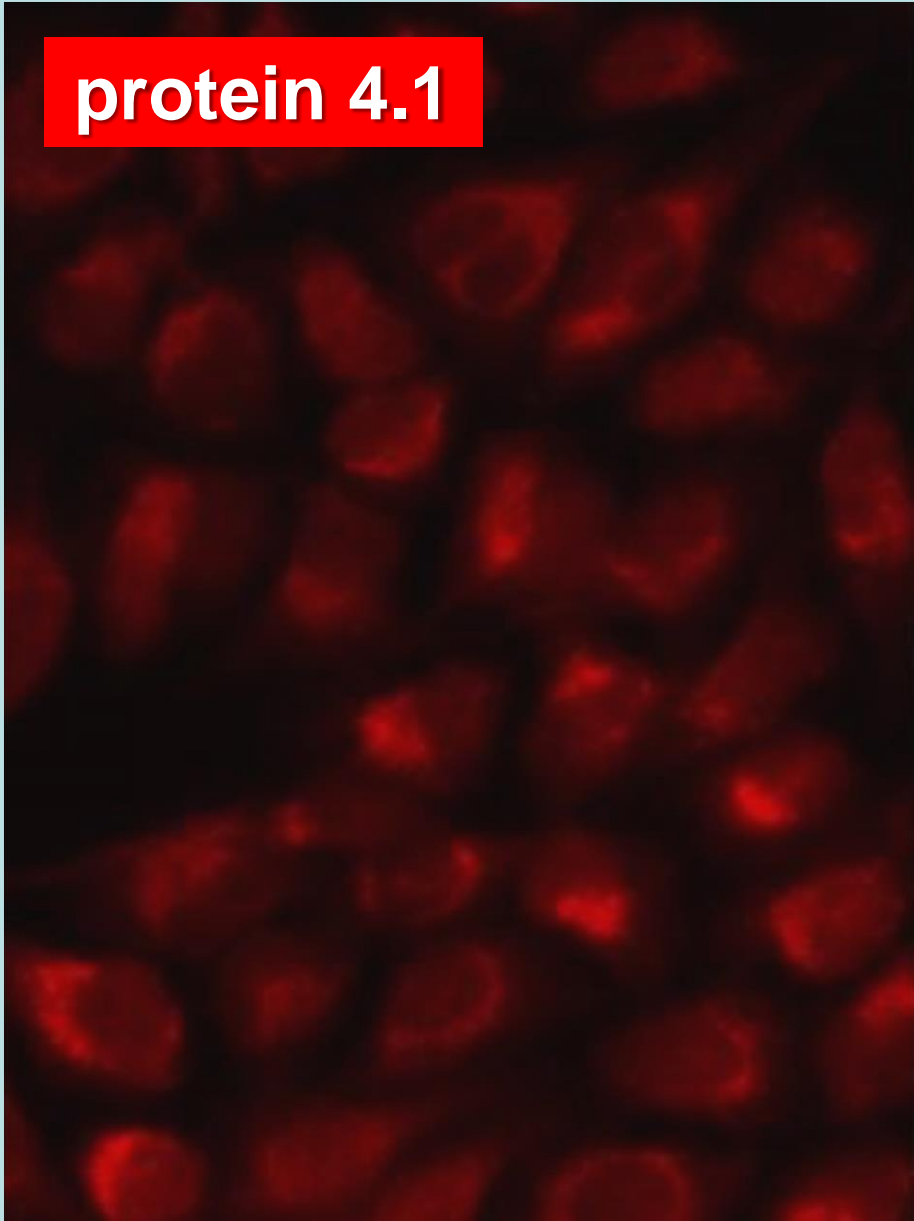
Eliptocytóza imunohistochemie

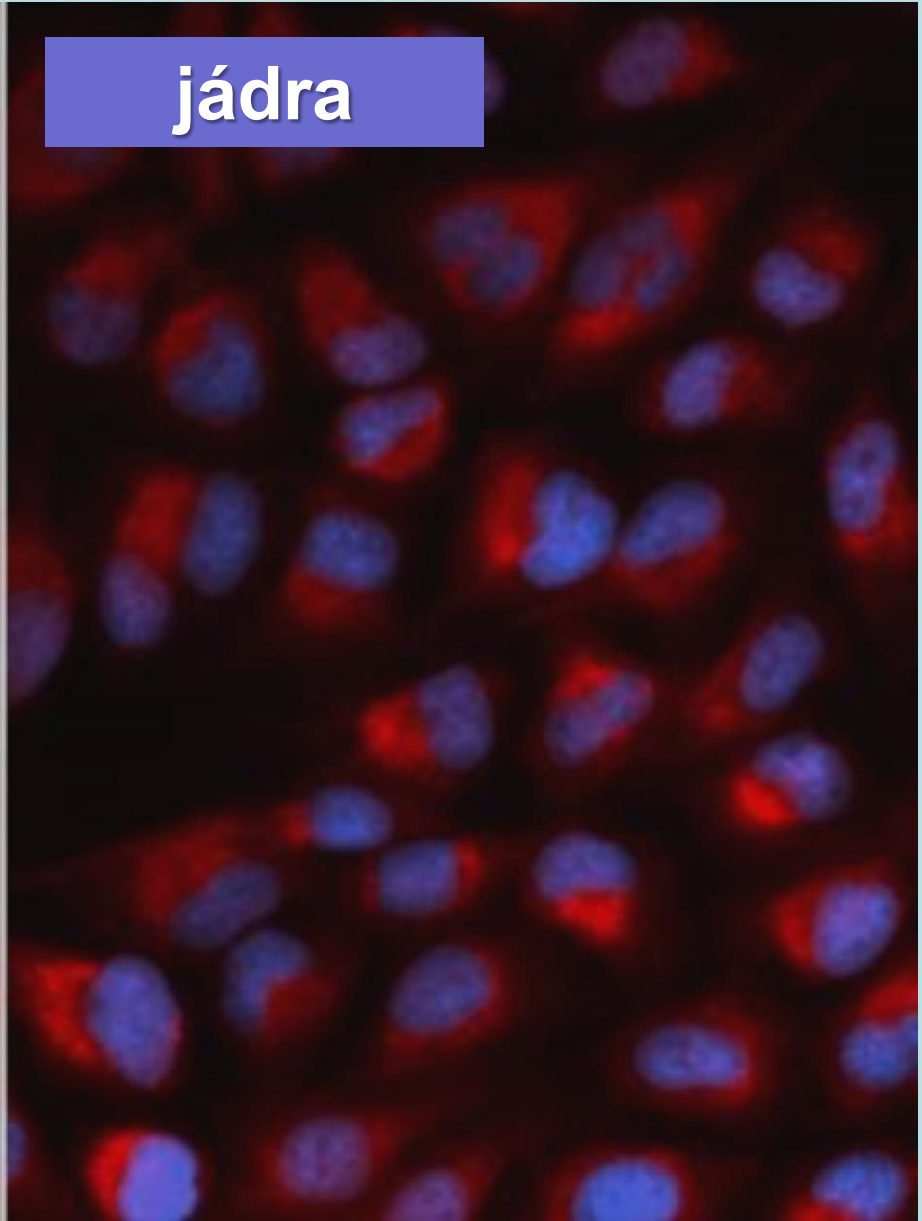
Eliptocytóza (imunofluorescence)

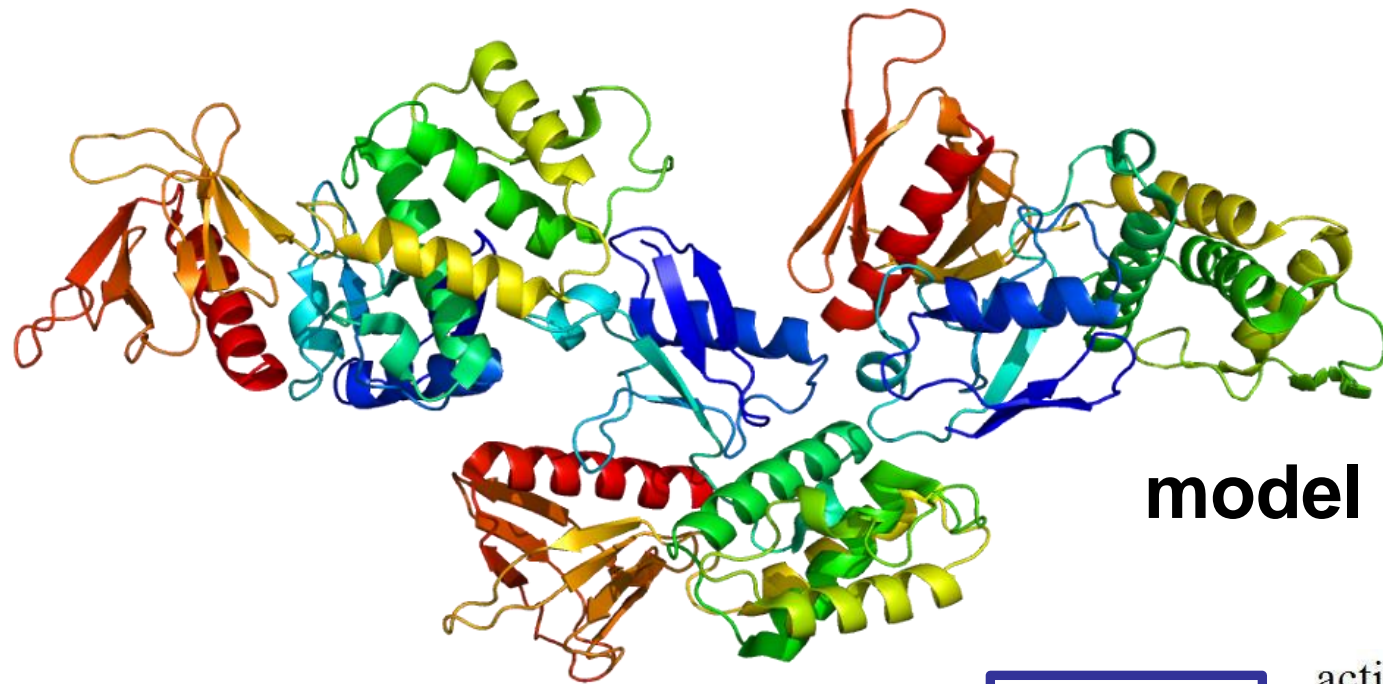
37

protein 4.1

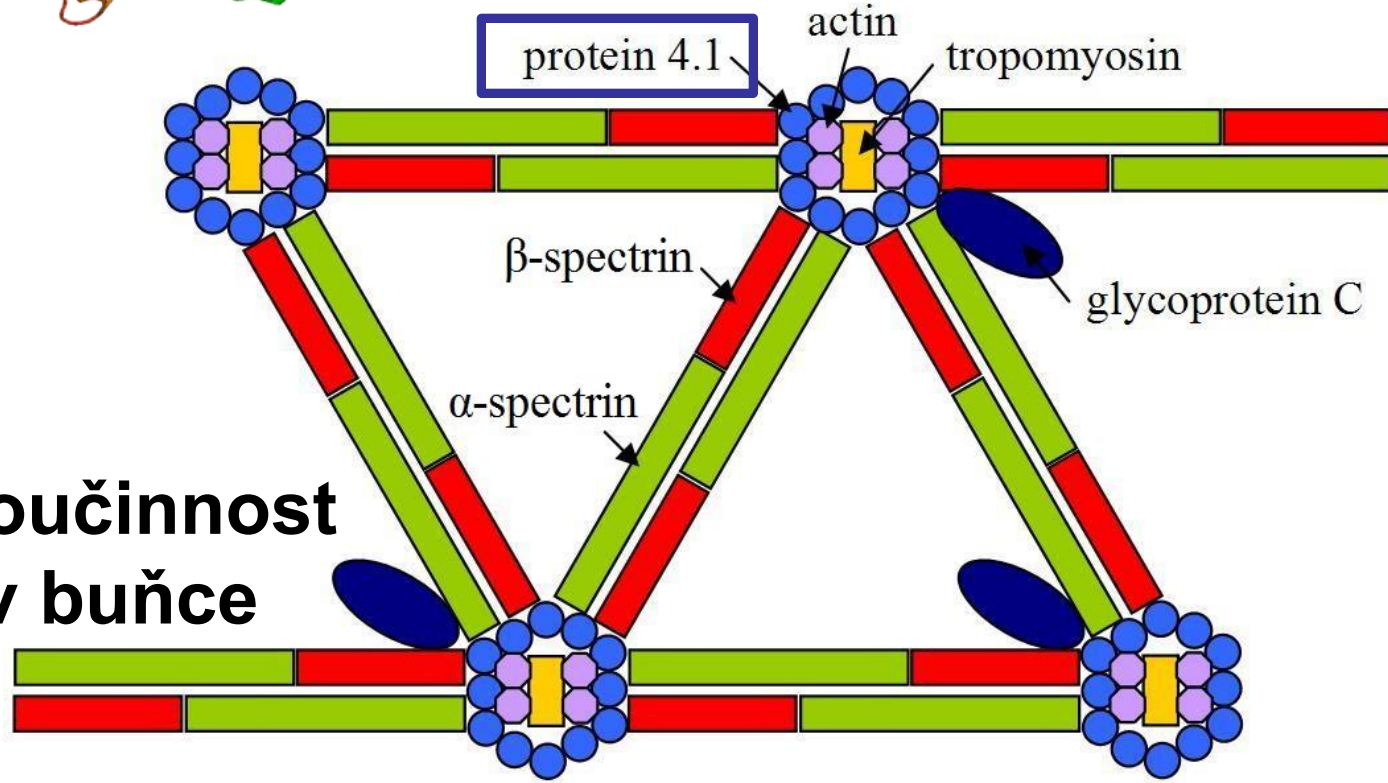

jádra

Prostorový model proteinu 4.1

Začlenění / součinnost proteinu 4.1 v buňce

Tříbodový pokus

Úkol č. 3 v protokolu

– autorka Mgr. Veronika Elišáková, PhD.

modelově vysvětlen např. ve WikiSkripta

http://www.wikiskripta.eu/index.php/Tříbodový_pokus

– autor MUDr. Antonín Šípek, jr., PhD.

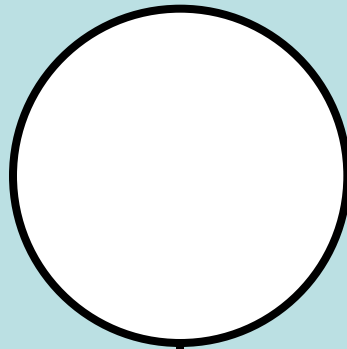
Vazba u člověka

- Úkol č. 21/str. 62 Kot.

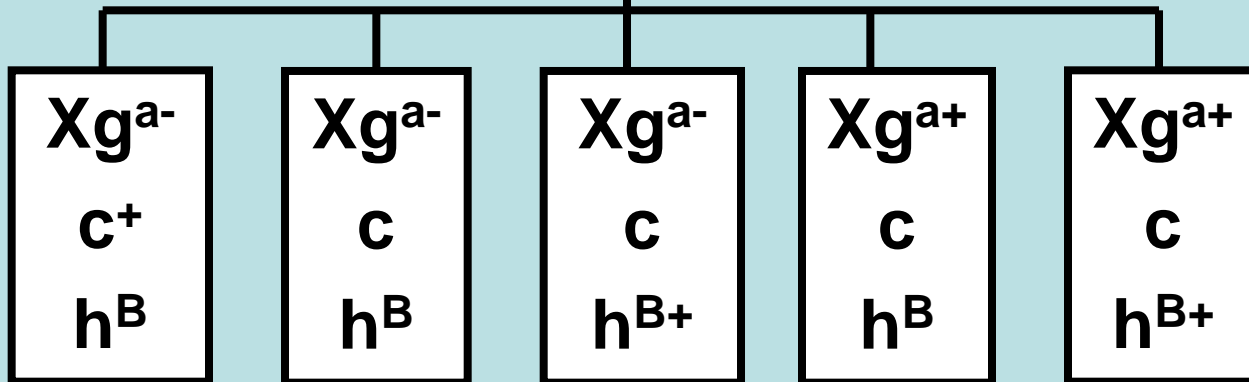
Xg^{a+} / Xg^{a-}

c^+ / c

h^{B+} / h^B

obr.č. VII/3

Alely lokusu krevní skupiny Xg: Xg^{a+} , Xg^{a-}

Alely lokusu hemofilie B: h^{B+} , h^B

Alely lokusu pro protanopii (barvoslepost): c^+ , c

Vazba u člověka

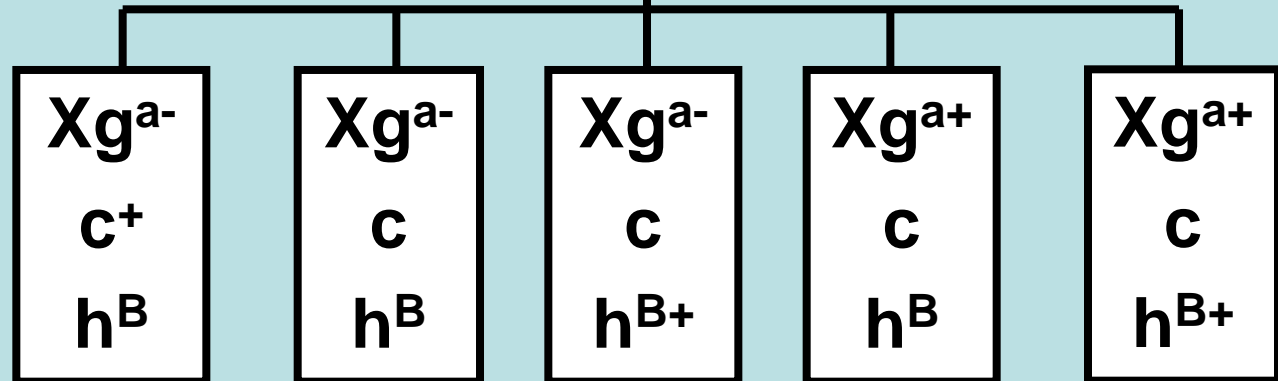
Úkol č. 21/str. 62 Kot.

Řešení (a)

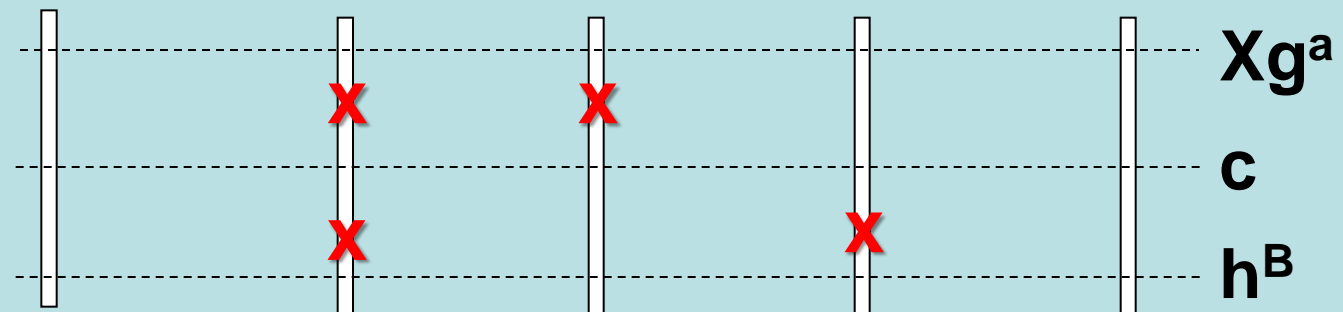
Xg^{a+} / Xg^{a-}
 c^+ / c
 h^{B+} / h^B
 Genotyp matky

Xg^{a+} | | Xg^{a-}
 c | | c^+
 h^{B+} | | h^B
 Rekonstrukce
 haplotypů u matky

Fenotypy
synů a
zároveň
haplotypy

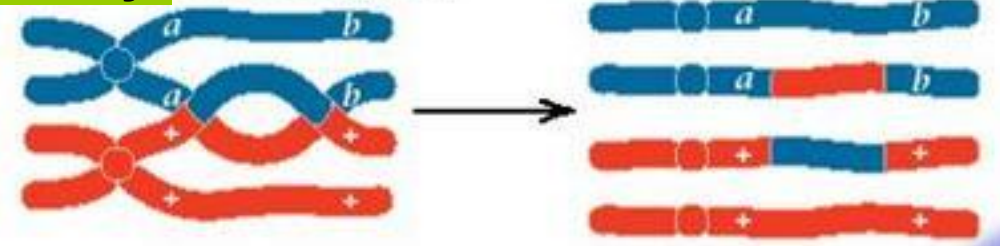

x = místa, kde
u matky došlo
ke c.-o. mezi
chromosomy X

Dvouvláknový

double crossing-over

Vznikají chromosomy

s parentální kombinací rekombinované

Trojvláknový

double crossing-over

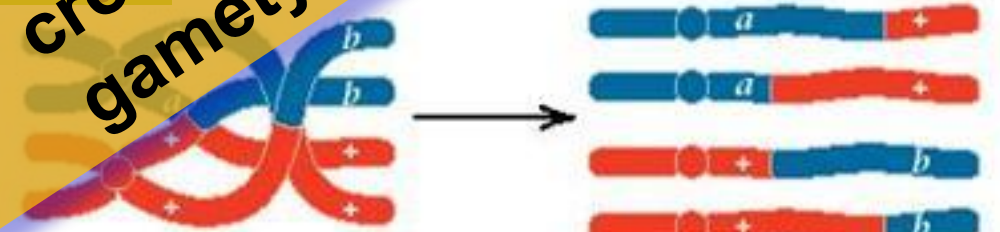
Trojvláknový

double crossing-over

Čtyřvláknový

double crossing-over

Dvojité crossing-over

Celkem

8 8

Připomenutí dvojitých, případně sudých násobných crossing-overů jako vysvětlení rekombinované gamety u druhého syna v příkladu č. 21/str. 62

2 2

2 2

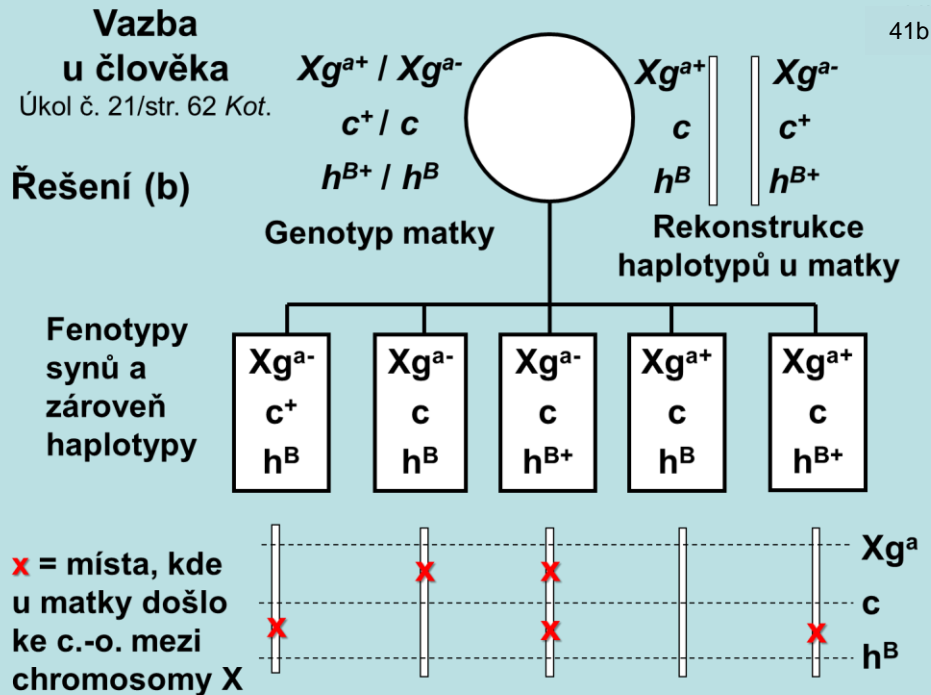
0 4

Komentář

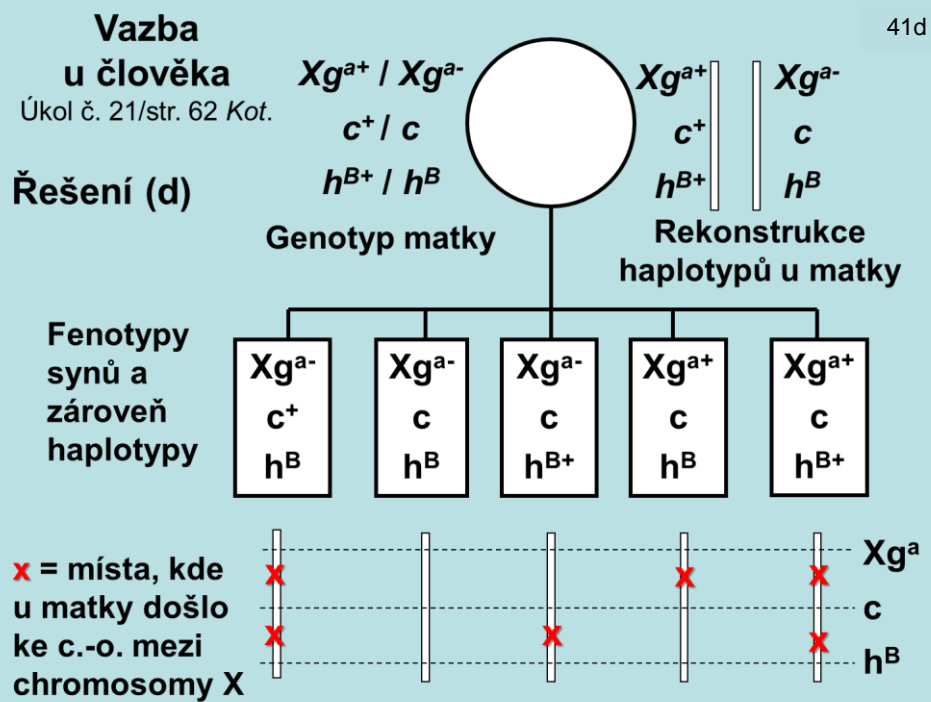
Řešení (a) na předchozím snímku ukazuje nejpravděpodobnější uspořádání alel v haplotypech u matky.

Jiná řešení, (b) a (c) dole, vyžadují více c.-o. a vždy jen jeden syn z pěti má chromosom X nerekombinovaný.

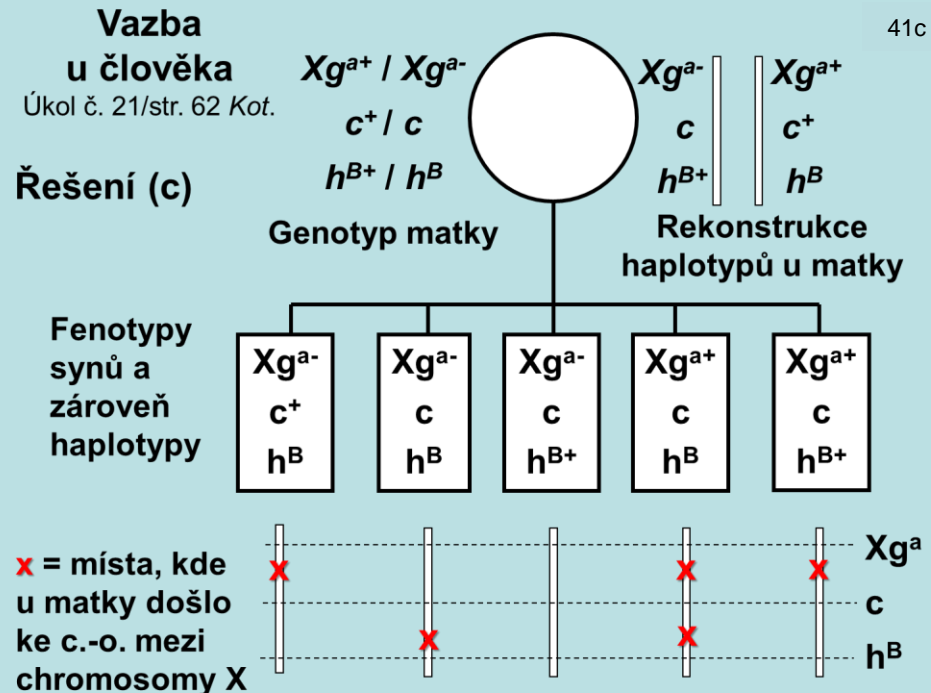
V řešení (d) je produktem dvojitého crossing-overu haplotyp chromosomu X dokonce u dvou synů.

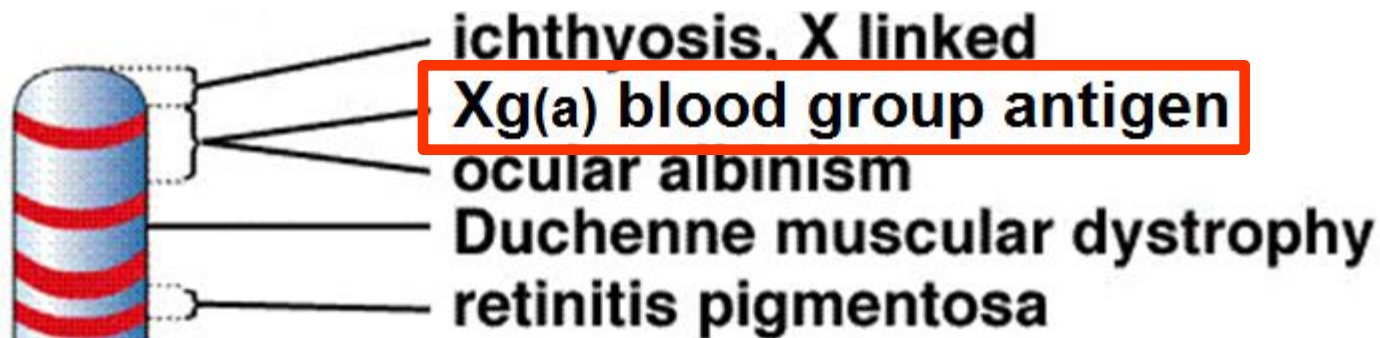
41b

41d

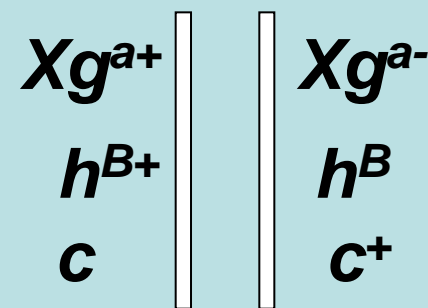
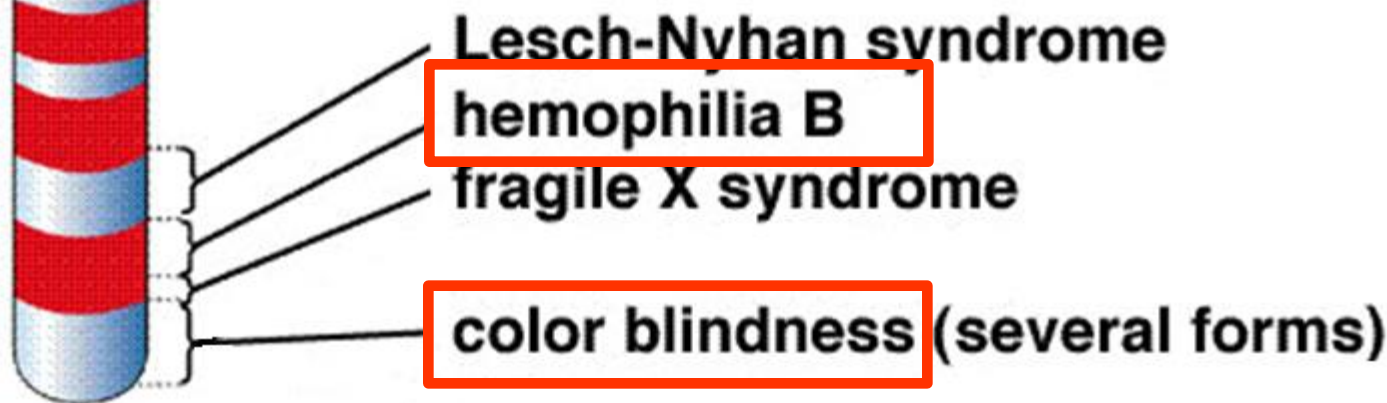

41c

Vzájemná pozice těchto tří lokusů na chromosomu X (v r. 1963 nebyla známa)

Nic to nemění na výsledku – kombinace/haplotyp (a) zůstává nejpravděpodobnějším uspořádáním u matky.

Genetické mapování - Úkol č. 5/str. 54 Kot.

a)	Je stejné pořadí genů na chromosomu zjištěné zkoumáním rekombinací (tříbodovým pokusem*) a cytogeneticky?	
b)	Jsou stejné vzdálenosti mezi geny na témže chromosomu zjištěné na základě rekombinací a cytogeneticky?	
c)	Existuje možnost přepočítat vzdálenost mezi geny udanou v cM na vzdálenost vyjádřenou délkovými jednotkami?	
d)	p $A-B = 30$ cM, p $B-C = 40$ cM; jakou p předpokládáte pro $A-C$? (pořadí $A-B-C$)	
e)	Je výhodné ke genetickému mapování používat geny od sebe značně vzdálené?	
f)	Maximální hodnota p (θ), kterou můžeme zjistit při pokusu se dvěma geny?	

Genetické mapování - Úkol č. 5/str. 54 Kot.

a)	Je stejné pořadí genů na chromosomu zjištěné zkoumáním rekombinací (tříbodovým pokusem*) a cytogeneticky?	ano
b)	Jsou stejné vzdálenosti mezi geny na témže chromosomu zjištěné na základě rekombinací a cytogeneticky?	ne
c)	Existuje možnost přepočítat vzdálenost mezi geny udanou v cM na vzdálenost vyjádřenou délkovými jednotkami?	nikoliv μm či nm , ale kbp - průměrně je 1 cM asi 10^6 párů bazí
d)	p A-B = 30 cM, p B-C = 40 cM; jakou p předpokládáte pro A-C? (pořadí A-B-C)	50 cM ($\theta = 0,5$)
e)	Je výhodné ke genetickému mapování používat geny od sebe značně vzdálené?	ne
f)	Maximální hodnota p (θ), kterou můžeme zjistit při pokusu se dvěma geny?	50 cM

Příklad otázky v testu

Ve velké populaci potomků zpětného křížení (křížení dvojitých heterozygotů $AaBb$ s dvojitými recesivními homozygoty $aabb$) byly jednotlivé fenotypy zastoupeny takto:

- Znak A i znak B byly pozorovány u 18 potomků,
- u 20 jedinců nebyl vyjádřen ani znak A ani znak B,
- 378 jedinců mělo znak A, ale nikoliv znak B,
- u 384 jedinců byl přítomen znak B, ale nikoliv znak A.

- a) Jaké jsou genotypy potomků křížení? A jaké je jejich zastoupení (frekvence) v %?
- b) Vypočtete rekombinační frakci (podíl).
- c) Určete vazebnou fázi (konfiguraci) u F_1 hybridů.

Příklad otázky v testu - odpovědi

a)

počty	18	378	384	20
fenotyp	AB	Ab	aB	ab
genotyp	<i>AB/lab</i>	<i>Ab/lab</i>	<i>aB/lab</i>	<i>ab/lab</i>

b)

$$\Theta = \frac{18 + 20}{18 + 378 + 384 + 20} = \frac{38}{800} = 0.0475$$

c)

Vazebná fáze: **trans**

Jiný příklad otázky v testu
(podle úkolu č. 7/str. 54 *Kot*)

Jiný příklad otázky v testu (podle úkolu č. 7/str. 54 Kot)

Bylo provedeno zpětné křížení samce *Drosophily* s černě zbarveným tělem (homozygot *bb*) a rudimentárními křídly (homozygot *vg vg*) s dvojnásobně heterozygotními samicemi. V potomstvu bylo možné rozlišit následující skupiny jedinců:

- 91 jedinců mělo normální barvu a normální křídla,
- 411 jedinců mělo černou barvu a normální křídla,
- 413 jedinců mělo normální barvu a rudimentární křídla
- a 84 jedinců mělo černou barvu a rudimentární křídla.

Odpovězte na otázky v tabulce:

Patří uvedené geny do stejné vazbové skupiny?	
Pokud ano, zapište vazebnou fázi.	
Pokud ano, určete vazebnou vzdálenost mezi oběma geny v procentech rekombinantů.	

Jiný příklad otázky v testu - odpovědi

počty	91	411	413	84
fenotyp barva křídla	norma norma	černí norma	norma rudimenty	černí rudimenty
genotyp	+ + / b vg	b + / b vg	+ vg / b vg	b vg / b vg

$$\Theta = \frac{91 + 84}{91 + 411 + 413 + 84} = \frac{175}{999} = 0,175$$

Patří uvedené geny do stejné vazbové skupiny?	ANO
Pokud ano, zapište vazebnou fázi.	<i>trans</i>
Pokud ano, určete vazebnou vzdálenost mezi oběma geny v procentech rekombinantů.	17,5 %

Účinnost metod stanovení vazby

Domácí úkol: Úkol č. 6/str. 54Kot.

Při $\theta = 0,2$ a fázi trans (repulsion) je v Bc generaci očekávaný fenotypový štěpný poměr

AB 0,1 : Ab 0,4 : aB 0,4 : ab 0,1

Má-li zastoupení 0,1 představovat 10 jedinců, musí být testováno celkem 100 jedinců.

V generaci F_2 je při $\theta = 0,2$ a fázi trans (repulsion) očekávaný fenotypový štěpný poměr

AB 0,51 : Ab 0,24 : aB 0,24 : ab 0,01

Má-li zastoupení 0,01 představovat 10 jedinců, musí být testováno celkem 1000 jedinců,

tedy 10x více než by bylo nutné při Bc.

Hybridomovová technika

Úkol č. 24/str. 63 *Kot* - zadání

linie znak H

Lidský chromosom

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 Y X

1	+	+	-	+	+	+	+	-	+	+	+	-	-	-	-	-	-	+	+	+	-	-	-	+
2	-	-	+	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+
3	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-	+	-	-	+	
4	+	+	-	+	+	-	+	-	+	-	+	+	+	+	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+
5	+	-	+	+	+	-	-	+	+	-	+	+	+	-	+	+	+	-	-	-	+	-	-	+
6	+	-	-	+	-	-	+	+	-	-	+	+	-	+	-	-	-	-	-	-	+	-	+	+
7	+	+	+	+	-	-	-	+	-	+	+	+	-	+	-	-	+	-	+	-	-	+	+	-
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	-	+	-	-	-	+	-	+
9	+	-	-	+	+	+	+	-	-	-	-	+	+	-	+	+	+	+	+	-	-	+	+	-
10	+	-	+	+	+	+	+	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+	-	+	+	-	+	-	+

Hybridomovová technika

Úkol č. 24/str. 63 *Kot* - řešení

linie znak H

		Lidský chromosom																							
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	Y	X

1	+	+	-	+	+	+	+	-	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	-	-	-	+
2	-	-	+	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+
3	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-	+	-	-	+	
4	+	+	+	+	-	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+
5	+	-	+	+	+	-	-	+	+	-	+	+	+	-	+	+	+	-	-	-	+	-	-	-	+
6	+	-	+	+	-	-	+	+	-	-	+	+	-	+	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	+
7	+	+	+	+	-	-	-	+	-	+	+	+	-	+	-	-	+	-	+	-	-	+	+	-	+
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	-	+	-	-	-	+	-	+
9	+	-	+	+	+	+	-	-	-	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	-	-	+	+	-	+
10	+	-	+	+	+	+	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	+	+	-	+	-	+	+

počet asociací

5	5	9	8	5	7	4	5	3	7	6	5	3	4	3	7	3	5	6	6	7	5	4	8
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

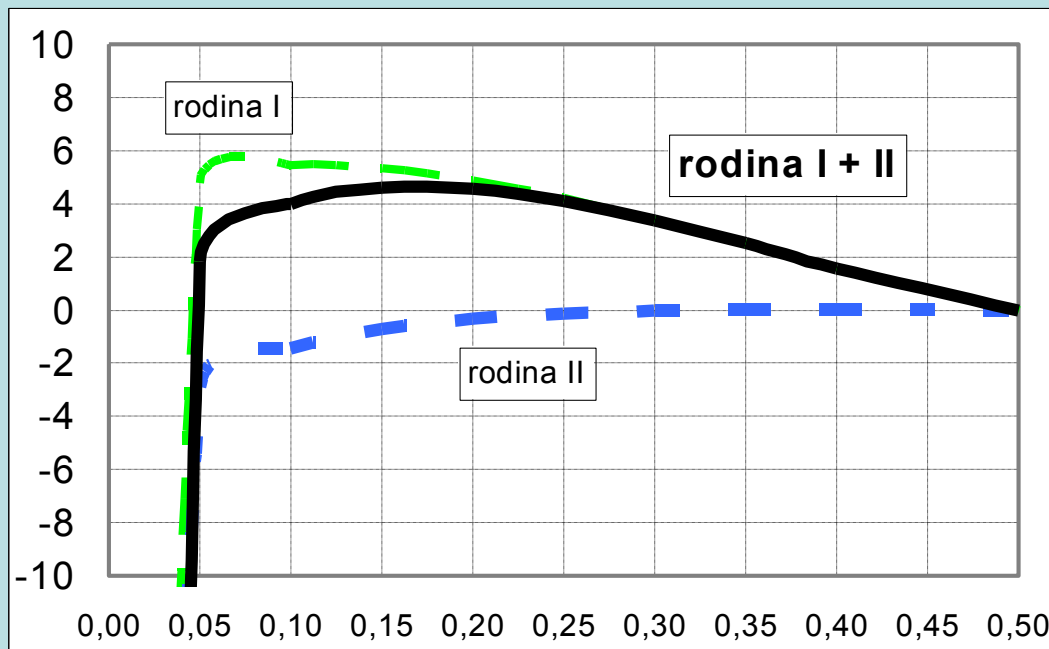
Vazba Rh a eliptocytózy

Úkol č. 28/str. 64 *Kot*

Maximální hodnota
(zarámovaná)
odpovídá $\Theta = 0,15$.

Θ	Rodina I lod	Rodina II lod
0,00	$-\infty$	$-\infty$
0,05	4,74	-2,90
0,10	5,44	-1,44
0,15	5,35	-0,73
0,20	4,89	-0,34
0,25	4,22	-0,12
0,30	3,39	-0,01
0,35	2,49	0,03
0,40	1,54	0,02
0,50	0,00	0,00

Celkem
$-\infty$
1,84
4,00
4,62
4,55
4,10
3,38
2,52
1,56
0,00

Geny: A   Znaky: "tvar" (oblý) (hrnatý)
 B   "barva" (tmavá) (světlá)

úkol č. 4/str. 54 Kot

Zpětné křížení (Bc) fáze *trans* (repulsion) - SOUHRN

dvojnásobný heterozygot (F1 hybrid)   X   recesivní homozygot

Fenotyp   AB   ab

Genotyp   *Ab/aB*   *ab/ab*

Gamety   *Ab, aB*   *AB, ab*   *ab*
 (původní kombinace)   (rekombinanty)

	Vzdálenost (rekomb. zlomek) $p = (\theta =)$	Genotyp	<i>AB/ab</i>	<i>Ab/ab</i>	<i>aB/ab</i>	<i>ab/ab</i>
		Fenotyp				
a)	0 cM (0,0)	frekvence	0	0,5	0,5	0
b)	20 cM (0,2)	frekvence	0,1	0,4	0,4	0,1
c)	50 cM (0,5)	frekvence	0,25	0,25	0,25	0,25

Geny: A   Znaky: "tvar"   ○ (oblý)   □ (hranatý)

B   "barva"   ▨ (tmavá)   ▩ (světlá)

Zpětné křížení (Bc) - fáze cis (coupling)

Pro srovnání

dvojnásobný heterozygot (F1 hybrid)

x

recesivní homozygot

Fenotyp

AB

ab

Genotyp

AB/ab

ab/ab

Gamety

AB, ab

Ab, aB

ab

(původní kombinace)

(rekombinanty)

Vzdálenost (rekomb. zlomek) $p =$ ($\theta =$)	Genotyp	<i>AB/ab</i>	<i>Ab/ab</i>	<i>aB/ab</i>	<i>ab/ab</i>
	Fenotyp				
a) 0 cM	frekvence	0,5	0	0	0,5
b) 20 cM	frekvence	0,4	0,1	0,1	0,4
c) 50 cM	frekvence	0,25	0,25	0,25	0,25

(Souhrn k úkolu č. 2/str. 53 Kot)

Poděkování

Číslo výzvy:	02_16_015
Název projektu:	Zvýšení kvality vzdělávání na UK a jeho relevance pro potřeby trhu práce
Číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002362
Příjemce:	Univerzita Karlova
Řídící orgán:	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY